

FINANCIËEL JAARVERSLAG 2018

Financieel Jaarverslag **2018**

Inhoud

Voorwoord	5
Financieel beleid	6
Kerninformatie van de VNG	16
Samenstelling bestuur en directie VNG	18
Jaarrekening 2018	19
Toelichting algemeen	20
Enkelvoudige jaarrekening 2018	25
Enkelvoudige balans per 31 december 2018	26
Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018	28
Toelichting op de enkelvoudige balans	30
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten	38
Geconsolideerde jaarrekening 2018	51
Geconsolideerde balans per 31 december 2018	52
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018	54
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	56
Toelichting op de geconsolideerde balans	57
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	60
Overzicht mutatie eigen vermogen	63
Overige gegevens	65
Overige zaken betreffende de jaarrekening	66
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	67

Voorwoord

De afgelopen jaren hebben gemeenten er een hoop taken bij gekregen. De behoefte van gemeenten aan ondersteuning vanuit de VNG groeide evenredig mee. Om die ondersteuning te kunnen blijven bieden, moest ook onze vereniging een professionalisering doormaken. De afgelopen periode hebben we dan ook onze werkwijze veranderd. We werken meer van 'beneden' naar 'boven': de belangen van gemeenten brengen we naar Den Haag, in plaats van dat Den Haag het beleid bepaalt en wij het moeten uitvoeren. Ook werken we meer van 'buiten' naar 'binnen': we spelen in op dat wat er bij gemeenten leeft en vertalen dat naar dienstverlening en belangenbehartiging. Deze werkwijze is succesvol als beleid, dienstverlening en uitvoeringsondersteuning nauw samenwerken. Daar hebben we dan ook extra aandacht aan besteed. Ook investeringen in de bedrijfsvoering beginnen hun vruchten af te werpen.

Als gevolg van de uitbreiding van het takenpakket van gemeenten zijn dus ook de begroting en administratie van onze vereniging omvangrijker en complexer geworden. Het jaarverslag dat vóór u ligt geeft nog inzicht in de begroting 'oude stijl', waarbij we de organisatie met incidentele of tijdelijke middelen moesten financieren. Tijdens de ALV van 2018 hebben we voor 2019 en verder afspraken gemaakt voor een nieuwe meerjarige begrotingssystematiek. We hebben toen gekozen voor een combinatie van een lichte contributiestijging en een geleidelijke afbouw van de financiële reserves. Met het geld dat daarmee vrij komt kunnen we vanaf 2019 het VNG-bureau met structurele middelen financieren.

In 2018 hebben we weer een goed financieel resultaat weten te behalen. De uitwerking van deze resultaten vindt u in dit jaarverslag. Daarnaast vindt u in de bijlage bij dit jaarverslag voor het eerst ook de verantwoording van het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU), waartoe in de ALV van 2018 werd besloten. Digitalisering en de ontwikkeling naar een informatiesamenleving zijn opgaven die gemeenten gezamenlijk oppakken. Met het fonds GGU creëren we ruimte voor lokaal maatwerk, bundelen we schaarse expertise en besparen we kosten. Het inrichten van dit fonds is een majeure operatie geweest, waarbij alle gemeenten invloed hebben in de besteding van het geld voor digitalisering en informatisering. In 2018 hebben we hier grote stappen mee gemaakt en is de GGU niet meer weg te denken uit het gemeentelijke landschap.

Uiteraard is dit financieel jaarverslag opgesteld conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

Jan van Zanen,
Voorzitter Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Financieel beleid

Het financieel beleid richt zicht tot en met 2018 voornamelijk op een stabiele begroting en het altijd kunnen voldoen aan (betalings-)verplichtingen. Belangrijke elementen hierin zijn: balans in de begroting en het rendement op het vermogen. Tijdens de ALV van 2018 zijn er voor 2019 en verder afspraken gemaakt voor een nieuwe meerjarige begrotingssystematiek. Er is gekozen voor een combinatie van een lichte contributiestijging en een geleidelijke afbouw van de financiële reserves. Dit zal terugkomen in de cijfers van 2019. In het jaarverslag 2018 wordt bovenstaande systematiek niet verder toegelicht en toegepast.

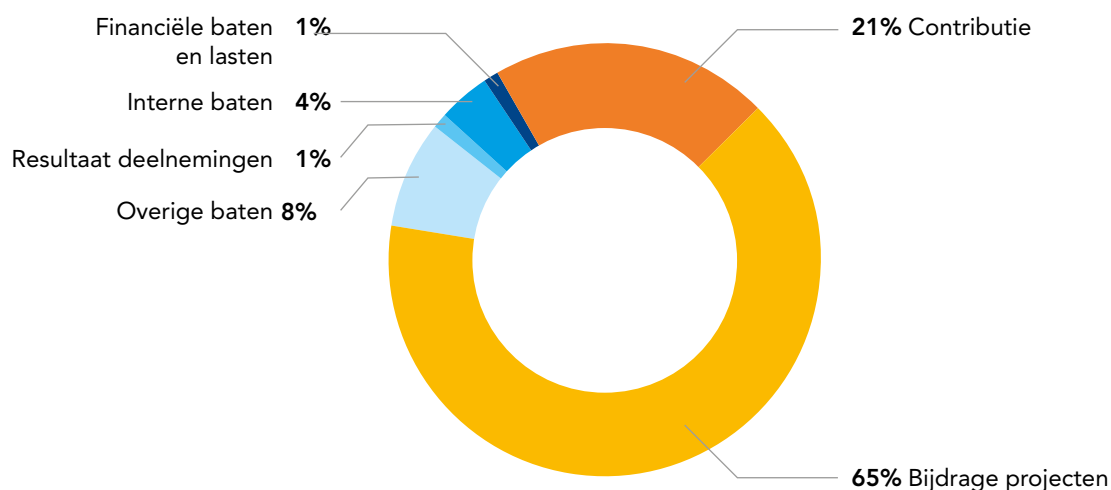
Evenwicht in de samenstelling van baten en lasten 2018

De Vereniging streeft naar een evenwicht in de samenstelling van baten en lasten. Daarmee wordt bedoelt dat de vaste lasten van de Vereniging zoveel mogelijk worden gedekt uit de contributie-inkomsten. Het evenwicht in de samenstelling van baten en lasten is van belang omdat andere inkomstenbronnen sterk kunnen fluctueren.

De vaste lasten worden onderverdeeld in twee delen: de contributie-gefinancierde personeelslasten en de overige vaste lasten (zoals huisvestingskosten, ICT en overige kantoorkosten). Dit zijn de totale lasten van de kernorganisatie. Voor de personeelslasten geldt dat deze volledig door de contributie-inkomsten worden gedekt.

De overige vaste lasten bestaan uit afschrijvingslasten en de overige vaste bedrijfslasten. De vaste lasten die niet kunnen worden gedekt uit de contributie-inkomsten, worden gedekt uit structurele maar niet vaststaande financiële baten en lasten, overige baten en uit bijdragen van de projecten.

Samenstelling van de enkelvoudige baten van de Vereniging in 2018

Contributie

Het aandeel van de contributie in het totaal van de baten van de Vereniging neemt voor het eerst sinds een aantal jaar toe. In 2013 bedroeg de contributie nog 38% van de totale baten. Het percentage nam af tot 16% in 2017. In 2018 is deze dalende lijn doorbroken. Mede door stijgende contributie-inkomsten is het percentage gestegen naar 21% van de totale baten. De totale omvang van de baten, financiële baten en resultaat deelnemingen is ten opzichte van 2017 gedaald van € 127,325 miljoen naar € 103,931 miljoen.

Bijdrage projecten

Als gevolg van de decentralisaties hebben de gemeenten de laatste jaren steeds meer taken gekregen. Een deel daarvan wordt collectief door de VNG uitgevoerd. De financiering van deze collectieve taken loopt niet via de VNG-contributie, maar via het Fonds GGU zoals besloten op de ALV van 14 juni 2017. Voor de collectief gefinancierde activiteiten geldt dat vanaf 2018 geen uitname meer zijn toegestaan vanuit het Gemeentefonds. Vanaf 2018 ontvangen de leden een factuur voor bijdrage aan dit fonds. Voor 2018 bedraagt de totale omvang van het fonds GGU € 43,249 miljoen, in 2018 is € 36,985 miljoen uitgegeven. Daarnaast is er € 6,644 miljoen uitgegeven uit de saldi Gemeentefonds uitname t/m 2017 voor de collectieve activiteiten. Inclusief de via subsidie gefinancierde projecten neemt de totale projectportefeuille af van € 89,687 miljoen naar € 66,858 miljoen. Het aandeel van 'bijdragen projecten' neemt ten opzichte van 2017 af van 71% naar 65%.

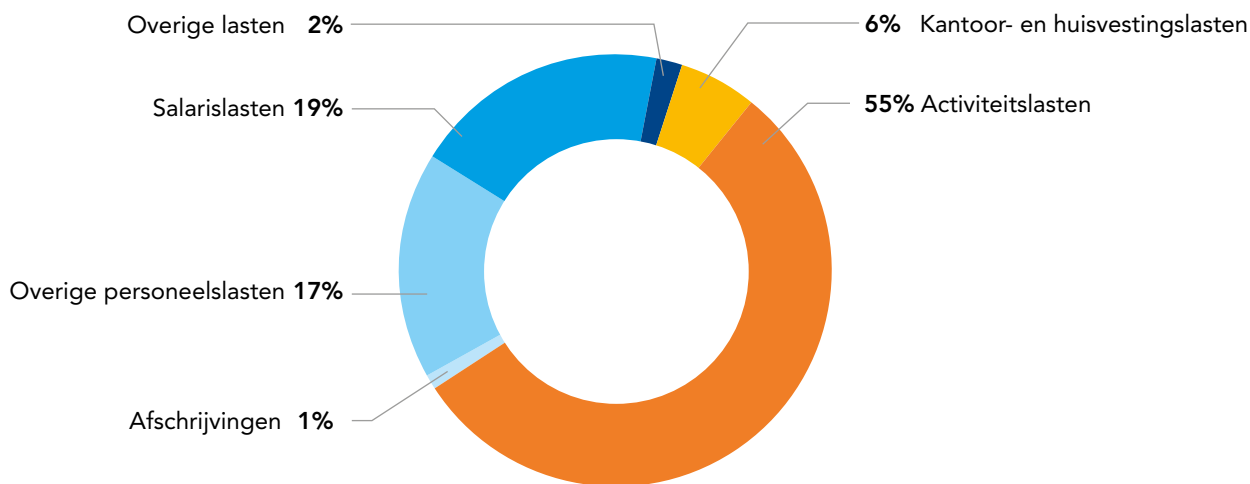
Interne baten

Interne baten zijn intercompany baten die de VNG in rekening brengt bij haar dochterbedrijven voor geleverde diensten. De interne baten stijgen met € 0,704 miljoen ten opzichte van 2017 naar € 4,267 miljoen.

Financiële baten

Financiële baten worden gevormd door baten die voortkomen uit rendementen op de beleggingsportefeuille en de behaalde resultaten van de dochterondernemingen. De financiële baten en lasten zijn € 0,601 miljoen lager dan begroot. Ten opzichte van 2017 dalen de financiële baten en lasten van € 2,232 miljoen naar € 1,275 miljoen in 2018. Het jaar 2018 is een slecht beleggingsjaar gebleken voor de financiële markten en heeft ook zijn weerslag gehad op de effectenportefeuille van de VNG. Het resultaat deelnemingen neemt ten opzichte van 2017 af van € 1,726 miljoen naar € 1,332 miljoen. De daling wordt veroorzaakt door een lager resultaat van VNG Congressen B.V. ondanks een stijging van het resultaat van VNG KCHN Advies B.V.

Samenstelling van de enkelvoudige lasten van de Vereniging in 2018

Activiteitenlasten

Het merendeel van de projectlasten wordt verantwoord onder de activiteitenlasten. Het projectvolume en bijbehorende lasten namen in 2018 af. De activiteitenlasten namen hierbij af van € 84,475 miljoen naar € 57,722 miljoen. De projectkosten hebben een directe relatie met de projectbaten. De daling is dan ook in lijn met de daling in baten op projecten. Procentueel gezien daalt het aandeel van de activiteitenlasten in de totale lasten van 66% naar 55%.

Salarislasten

De salarislasten stijgen ten opzichte van 2017 als gevolg van de afgesloten tijdelijke cao-Rijk en de gestegen pensioenpremies. In 2018 vindt een uitbreiding van de formatie plaats, dit onder andere volgens de doelstelling om een flexibele schil te creëren van medewerkers die we kunnen inzetten op extern gefinancierde activiteiten. Dit moet leiden tot een evenwichtigere verhouding tussen eigen personeel en de inzet van externen. Als gevolg hiervan stijgen de salarislasten van 14% in 2017 naar 19% van de totale lasten.

Overige personeelskosten

De overige personeelslasten stijgen van € 14,757 miljoen in 2017 naar € 17,545 miljoen in 2018. De stijging is rechtstreeks te relateren aan meer inhuur op de projecten in plaats van activiteitslasten en de vorming van de voorziening voor ambstjubilea, en uitkeringen voor de WW en BWW voor oud medewerkers. Verder is er een stijging in de inhuur van extern personeel. Het aandeel van de kantoor- en huisvestingslasten stijgt van 4% (2017) naar 6% (2018). De stijging is voornamelijk het gevolg van ICT-lasten voor extern gefinancierde projecten, de aanschaf van licenties.

Beleggingsportefeuille

De VNG heeft in het verleden besloten om een beleggingsportefeuille aan te houden voor vermogen dat niet op korte termijn aangesproken hoeft te worden. Het beleggingsbeleid is gericht op een horizon van 5 tot 10 jaar. De doelstelling van de beleggingen is een stabiele vermogensontwikkeling met een gemiddeld jaar rendement van circa 4%. In afgelopen jaar is de effectenportefeuille in omvang afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door een verlies van 1,9% over de portefeuille. De benchmark kwam uit op een verlies van 1,8%. Alle categorieën waarin belegd wordt dragen bij aan het verlies. Opgemerkt zij dat hierbij aandelen en onroerend goed er negatief uitspringen. De benchmark loopt bij dit alles bijna gelijk op aan de realisatie. Gezien de samenstelling van de portefeuille heeft de VNG er vertrouwen in dat de beleggingsportefeuille rendabel blijft en dat het gewenste rendement van 4% langjarig gehaald wordt.

Waarde beleggingsportefeuille

De waarde van de beleggingsportefeuille ultimo 2018 komt uit op € 58,757 miljoen. Dit is inclusief het saldo rekening courant (€ 0,204 miljoen) dat de beheerder van de beleggingsportefeuille gebruikt voor aan- en verkopen.

Samenstelling resultaat beleggingsportefeuille

Het beleggingsresultaat bepaalt de toe en afname van de waarde van de portefeuille op de balans. Het resultaat op de beleggingsportefeuille na aftrek van management en custodiankosten bedraagt € -1,158 miljoen. Dit is als volgt samengesteld (* € 1.000):

Coupon	0	
Dividenden (na dividendbelasting)	1.036	
Rente	<u>0</u>	
Netto inkomsten		1.036
Overige lasten effectenportefeuille		3
Koersresultaat		<u>-2.197</u>
Beleggingsresultaat		<u>-1.158</u>

Het cumulatieve ongerealiseerde resultaat ultimo 2018 (= de herwaarderingsreserve) bedraagt € 2,603 miljoen negatief.

Sturen op liquiditeitspositie en werkkapitaal

Liquiditeitspositie

De Vereniging wil op het gebied van liquiditeitsbeheer 'in control' zijn. Het uitgangspunt is dat het liquiditeitssaldo van het rente- en saldocompensabel stelsel niet onder nul mag dalen.

Dit wordt bereikt door:

- het jaarlijks opstellen van een kasstroomoverzicht op basis van de geconsolideerde jaarrekening;
- het beheersen van de jaarlijks toegestane investeringen;
- het streven naar een voorspelbaar en optimaal winstuitkeringsbeleid van de door de VNG (in) direct gehouden bedrijven;
- het periodiek verkopen van een deel van de effectenportefeuille indien nodig voor een aanvaardbare liquiditeitspositie;
- het maximaal gebruiken van de voordelen van het rente- en saldocompensabel stelsel (RCS);
- een goede en adequate informatievoorziening.

De Vereniging maakt met haar 100% deelnemingen gebruik van het rente- en saldocompensabelstelsel bij haar thuisbankier. Dit betekent dat de bank slechts één saldo beziet voor de renteberekening, te weten het saldo van de gezamenlijke rekeningen.

De liquiditeitspositie is het saldo van de liquide middelen en de kortlopende schulden aan kredietinstellingen. Ultimo 2018 bedraagt de liquiditeitspositie van de Vereniging € 26,716 miljoen. Vorig jaar kwam het saldo uit op € 27,345 miljoen.

Vermogen en solvabiliteit

De solvabiliteit wordt gebruikt om inzicht te krijgen in de financiële gezondheid van de organisatie op langere termijn. Dit kengetal geeft aan in hoeverre met het vermogen de kortlopende alsook de langlopende schulden kunnen worden terugbetaald. De solvabiliteitsratio van de Vereniging uitgedrukt als percentage van het eigen vermogen bedraagt per balansdatum 2018, 48,16% (50,16% per balansdatum 2017). De ten opzichte van 2017 verminderde solvabiliteitsratio (percentuele afname met 3,98%) wordt veroorzaakt doordat het eigen vermogen in 2018 met 3,92% meer af is genomen dan de afname van het totaalvermogen. De solvabiliteitsratio bij de Vereniging is hiermee solide.

De VNG heeft als gevolg van de verkoop in het verleden van enkele panden en enkele deelnemingen een vrij vermogen, dat in een effectenportefeuille wordt aangehouden.

Tot en met 2018 werd het rendement op het vermogen gebruikt als aanvulling op de contributie. Zonder deze aanvulling zou de contributie met € 1,275 miljoen moeten toenemen.

Eind 2017 heeft PWC een onderzoek gedaan naar het weerstandsvermogen van de Vereniging. De conclusie uit dit onderzoek was dat een deel van het vermogen afgebouwd kan worden. Vanaf 2019 zal geleidelijk de contributie worden verhoogd. Dit wordt gedaan onder gelijktijdige afbouw van het vermogen. Zolang de contributie niet dekkend is zal het tekort uit het vermogen worden betrokken, zoals afgesproken bij de ALV 2018.

Het vermogen wordt aangehouden om de volgende reden:

- Het vermogen wordt aangehouden om de gevolgen van de toekomstige negatieve begrotingen op te vangen. Deze zijn ontstaan door de financiering van de renovatie van de Willems-hof in 2009. In 2007 is namelijk besloten de lasten als gevolg van herhuisvesting ten laste van het eigen vermogen te laten komen. Dit geschiedt door middel van het begroten van een verlies gelijk aan de jaarlijkse afschrijvingslast.
- Naast dit alles komt het geregeld voor dat de VNG ten behoeve van grote projecten tijdelijk lasten voorfinanciert uit het vermogen. Vanaf 2017 wordt om en nabij € 5 miljoen voorgefinancierd voor de gemeentelijke telefonie.
- Voorts dient het vermogen ook om onvoorziene lasten te kunnen opvangen die het gevolg zijn van tegenvallers in de bedrijfsvoering en het financieren van tijdelijke uitgaven die niet standaard zijn op te vangen in de begroting maar die wel voorzien in een behoefte bij de leden om actie op bepaalde terreinen te ondernemen.
- Het vermogen dient ook ter dekking van het belangrijkste risico voor de VNG: het WW- en bovenwettelijke WW(BWW)-risico. De VNG is eigenrisicodragers voor de WW en BWW. Het vermogen is nodig in geval de VNG op enig moment sterk zou moeten inkrimpen en aan een groot deel van haar medewerkers een uitkering moet verstrekken. Gemiddeld genomen hebben de medewerkers namelijk een opgebouwd WW- en BWW-recht van ongeveer twee keer het jaarsalaris.
- Ter opvang aanvulling van mogelijk negatieve begrotingen.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De VNG ondersteunt het belang van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De VNG ondersteunt veel initiatieven met een maatschappelijk karakter op landelijk en gemeentelijk niveau.

De vermogensbeheerder belegt met engagement. Het engagementproces beoogt verbetering te bewerkstelligen bij ondernemingen en fondsmanagers waar bepaalde ESG-aandachtspunten (Environmental Social & Governance) zijn geconstateerd. Verwezenlijking van de uitgangspunten wordt bereikt door de dialoog aan te gaan met ondernemingen en fondsmanagers die ESG-criteria, die de vermogensbeheerder hanteert, schenden.

Deelnemingen

De deelnemingen die de VNG ultimo 2018 (indirect) aanhoudt zijn de volgende:

- **VNG Diensten B.V.:** Fungeert als houdstermaatschappij van de hieronder vermelde dochterbedrijven. De vennootschap maakt gebruik van de vrijstelling tussenconsolidatie als bedoeld in artikel 2:408 BW. De financiële gegevens van de vennootschap en haar dochtermaatschappijen zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2018 van de VNG te Den Haag. Statutaire directie: J. Kriens en P.W. Jeroense. Vestigingsplaats: Den Haag.
- **Congres- en Studiecentrum VNG B.V.** (inclusief haar dochter VNG opleiding en detachering B.V.): Organiseert congressen, workshops, trainingen en studiebijeenkomsten over gemeente-

lijke onderwerpen en beleidsterreinen.

Statutaire directie: W.E. Tönjann - Levert. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG Risicobeheer B.V.* (tot 01-03-2018 VNG Verzekeringen B.V.): Adviseert over risicovraagstukken en ontwikkelt verzekeringsproducten voor gemeenten. Onder andere rechtsbijstandverzekeringen voor collegeleden en ambtenaren, vrijwilligersverzekeringen, zorgverzekeringen en ongevallenverzekeringen brandweer. Voorts adviseert VNG Verzekeringen over risicobeheer bij gemeenten.

Statutaire directie: P.W. Jeroense. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG International B.V.* (inclusief haar buitenlandse dochters CILG, MEPCO en CMRA): Werkt aan versterking van het democratisch lokaal bestuur wereldwijd. Het bedrijf ondersteunt Nederlandse en Europese gemeenten bij beleidsinnovatie door gebruik te maken van Europese netwerken. VNG International ondersteunt het internationale werk van Nederlandse gemeenten. Het Servicebureau Europa (een samenwerking van REGR en VNG) is bij VNG International gevestigd.

Statutaire directie: P. Knip. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG Realisatie B.V.* (tot 02-01-2018 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V.): Richt zich op het verbeteren van dienstverlening en bedrijfsvoering van gemeenten ten behoeve van hun burgers en bedrijven. Verder helpt KING gemeenten deel te nemen aan de netwerksamenleving en ontwikkelt KING concepten voor een krachtige bestuur.

Statutaire directie: H. Aalders. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.*: Adviseert en ondersteunt gemeenten op het terrein van handhaving en naleving, ter verbetering van de uitvoeringskracht waarbij de vennootschap zich primair richt op het sociale domein en waarbij de vennootschap zich richt op kennisontwikkeling, innovatie, kennisverspreiding. Ondersteunt de VNG bij door haar gevoerde programma's op voornoemd terrein. VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V. is per december 2016 opgericht. Vanaf januari 2017 is zij operationeel.

Statutaire directie: A.A.C. van Mierlo. Vestigingsplaats: Den Haag.

Resultaatontwikkeling van de Vereniging

De jaarrekening omvat twee jaarrekeningen, de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening. De enkelvoudige cijfers worden aangeduid als de Vereniging, de geconsolideerde gegevens als de VNG.

Op hoofdlijnen is de ontwikkeling van het resultaat van de Vereniging als volgt:

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018	Begroting 2019
Baten	123.367	87.945	101.324	99.338
Lasten	127.116	93.620	104.809	105.669
Bedrijfsresultaat	(3.749)	(5.676)	(3.485)	(6.331)
Financiële baten en lasten	2.232	1.876	1.275	-
Resultaat deelnemingen	1.726	933	1.332	-
Buitengewone baten				983
Resultaat (voor bestemming)	209	(2.867)	(879)	(5.348)
Bestemmingsreserve	1.033	2.867	1.033	5.348
Onverdeeld resultaat	1.242	-	154	-

In de begroting 2018 is er rekening gehouden met een dekking uit het vermogen van € 2,867 miljoen. Deze diende ter dekking van de volgende begrotingsposten:

- De wetenschapsfunctie: In de bestuursvergadering van december 2013 is de dekking voor een periode van 4 jaar, voor de wetenschapsfunctie, uit het vermogen goedgekeurd. Het gaat om een totaalbedrag van € 1,358 miljoen. Op € 0,324 na zijn de middelen in de vastgestelde periode uitgegeven. Dit restantbedrag is in de begroting van 2018 opgenomen.
- De dekking van de renovatie van de Willemschhof, besluit genomen in 2007, om de herhuisvesting te financieren uit het eigen vermogen. De jaarlijkse afschrijvingslasten voor de renovatie worden gehaald uit het eigen vermogen.
- In 2018 is de herinrichting van de begane grond voor een bedrag van € 1,500 miljoen begroot.

De realisatie van deze activiteiten is € 1,357 miljoen, waarvan € 1,033 als onderdeel van de bestemmingsreserve, is opgenomen in de staat van baten en lasten.

Vergelijking realisatie 2018 met begroting 2018

Het gerealiseerde resultaat is uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Het resultaat is daarmee € 1,988 miljoen hoger dan begroot. Het bedrijfsresultaat is € 2,191 miljoen hoger dan begroot. Het resultaat van de deelnemingen en de financiële baten en lasten is € 0,202 miljoen lager dan begroot uitgekomen. Het hogere bedrijfsresultaat verklaart het resultaat. Het bedrijfsresultaat is een optelsom van de volgende posten:

- In 2018 is besloten de herinrichting van de begane grond door te schuiven naar 2019. Deze was begroot op € 1,500 miljoen. Deze lasten waren opgenomen onder de kantoor en huisvestingskosten en zijn niet gerealiseerd. In 2019 zullen de kosten geactiveerd worden en zullen de jaarlijkse afschrijvingslasten in staat van baten en lasten worden opgenomen.
- De overige baten zijn € 6,782 miljoen hoger uitgekomen dan begroot. Dit komt onder andere door hogere baten als gevolg van de extra dienstverlening aan de dochterbedrijven en overige gelieerde instellingen in de Willemschhof. Hier staan deels ook hogere lasten tegenover.

- Een hoger gerealiseerd projectvolume. De nieuwe projecten beïnvloeden het bedrijfsresultaat. Een hogere dan begrote inzet van intern personeel zorgt voor een extra dekking van de overheadlasten.
- De hogere projectbijdrage wordt mede veroorzaakt door het doorlopen van de gemeentefonds gefinancierde projecten na 2017. Tegenover deze projecten staat een nagenoeg gelijke stijging van de projectlasten (inclusief personele lasten).
- Lagere salarislasteren, het budget voor salarislasteren wordt ten opzichte van de begroting met € 0,841 miljoen onderschreden als gevolg van het niet direct invullen van vacatures en de ontvangen vergoeding voor uitgeleend personeel en de ZW-vergoedingen. Tegenover de lagere uitnutting van salarislasteren staat een hogere inhuur van personeel van derden (€ 0,376 miljoen ten opzichte van de begroting).
- De overige personeelslasten overschrijden de begroting met € 15,857 miljoen. Deels heeft deze betrekking op inhuur van personeel op de extern gefinancierde projecten, welke bij het opstellen van de begroting nog niet bekend waren. Verder is er € 0,970 miljoen gedoteerd aan de voorziening ambtsjubilea, de WW en BWW rechten voor oud-medewerkers en de reservering voor de verlofuren. In 2018 is de voorziening ambtsjubileum voor het eerst opgenomen.

Het resultaat uit de deelnemingen is € 0,399 miljoen hoger dan begroot. Het hogere resultaat komt veelal door de resultaten uit de betaalde dienstverlening bij VNG KCHN B.V. en door hogere provisie inkomsten bij VNG Risicobeheer B.V.

Het rendement op de effectenportefeuille is € 0,601 miljoen lager dan begroot. De oorzaak wordt hier voornamelijk gevonden in de kosten van het aanhouden van gelden en een lager rendement als gevolg van de slechte marktomstandigheden.

Vergelijking realisatie 2018 met realisatie 2017

Het resultaat van de Vereniging is in 2018 uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Ten opzichte van het resultaat van € 0,209 miljoen positief over 2017 is dit een verslechtering van € 1,088 miljoen. Zoals hierboven al genoemd zijn er zowel mee- als tegenvallers die voor het resultaat zorgen. Zo zijn ten opzichte van 2017 de baten relatief minder gestegen dan de lasten; daartegenover zijn de financiële baten en lasten (€ 0,957 miljoen) en het resultaat van de deelnemingen (€ 0,394 miljoen) lager dan in 2017.

Het bedrijfsresultaat is in 2018 € 0,264 miljoen minder negatief dan in 2017. De belangrijkste oorzaken voor de verbetering is een optelsom van:

- In 2018 is meer gestuurd op de inzet van VNG-medewerkers op collectief en extern gefinancierde taken. Het streven hierbij was een minimale inzet van zo'n 10 procent. Dit zorgt ervoor dat kennis in onze organisatie blijft, de regierol verankerd is en de VNG een reële vergoeding krijgt voor de rol als opdrachtnemer.
- Hogere contributie als gevolg een hogere gemeentelijke accres (4,06%).
- Lagere projectbijdragen als gevolg van stoppen van de directe uitname vanuit het Gemeentefonds. Daarvoor in plaats is het Fonds GGU opgericht, waarbij voor € 43,2 miljoen aan de leden is gefactureerd.
- Lagere overige lasten, € 1,606 miljoen, in 2017 was de eenmalige naheffing BTW op de salarissen van de medewerkers van de gelieerde instellingen opgenomen. Verder is in 2017 het lidmaatschap voor de SVB-BGT betaald door de VNG. In 2018 hebben de leden het lidmaatschap via het Fonds GGU betaald.

Het resultaat uit deelnemingen is € 0,394 miljoen lager ten opzichte van 2017. Het resultaat uit de deelnemingen VNG Congressen B.V. is fors lager (€ 0,736 miljoen) dan in 2017. Het verschil wordt voornamelijk verklaard doordat er minder grote congressen en minder trainees geplaatst zijn. Verder heeft VNG KCHN Advies BV een hoger resultaat t.o.v. 2017 van € 0,399 miljoen als gevolg van het verdienmodel.

De financiële baten en lasten zijn in 2017 € 0,957 miljoen lager dan in 2017. In 2018 zijn de kosten voor het aanhouden van liquide middelen gestegen en verder is in het vierde kwartaal het rendement op de effecten portefeuille laag geweest als gevolg van slechte marktomstandigheden.

Toelichting op de bedrijfsrisico's

Net als iedere andere organisatie loopt de Vereniging in de dagelijkse uitvoering van activiteiten risico's. Het is van belang deze risico's identificeren en daarop bewust beleid te ontwikkelen. In deze paragraaf worden de meest relevante risico's belicht. Het gaat hier om risico's die de financiële positie van de Vereniging kunnen aantasten.

Projecten

De Vereniging voert namens derden diverse projecten uit. Hiervoor ontvangt zij bijdragen van deze derden. Uit de ontvangen bijdragen worden projectmedewerkers gefinancierd. Het betreft hier niet alleen medewerkers met een tijdelijke aanstelling maar ook medewerkers met een vaste aanstelling of externe inhuur. Gezien de omvang van het aantal projecten is een vaste kern van projectmedewerkers verantwoord. Het laatste betekent wel dat vaste lasten worden gefinancierd met variabele inkomsten. Risico bij het wegvallen van projecten is dat er onvoldoende dekking is voor de salarislasten en eventueel kosten voor afvloeiing van projectmedewerkers. Om de risico's te beheersen worden alleen die projecten begroot die zeker zullen worden gerealiseerd. Voorts wordt voor de uitvoering van projecten zo veel mogelijk gewerkt met personeel dat flexibel over de projecten ingezet kan worden. Verder is er bij inhuur ook het risico van een fictief dienstverband. Risicobeheersing vindt hier plaats door vooraf de opdrachtformulering helder en duidelijk neer te zetten en te toetsen. Deze maatregelen beperken enigszins de risico's van de gevolgen van het wegvallen van projecten.

Subsidies

De Vereniging ontvangt ook subsidies voor de uitvoering van diverse projecten. De Vereniging loopt het risico dat achteraf het subsidiebedrag naar beneden wordt bijgesteld als de Vereniging niet aan de subsidievoorwaarden heeft voldaan, terwijl de lasten al wel zijn gemaakt. Dit risico wordt onder meer beperkt door een strikt tijdschrijfbeleid te handhaven zodat projecturen na afloop te verantwoorden zijn.

Resultaat bedrijven

De Vereniging loopt het risico dat de resultaten van de bedrijven tegenvallen door ontwikkelingen op de markt waarop deze bedrijven opereren of doordat risico's, die typisch zijn voor een deelneming, zich voordoen. Als aandeelhouder deelt de Vereniging in het ondernemingsrisico van de deelnemingen. De VNG wil geleidelijk haar afhankelijkheid van het resultaat van de VNG bedrijven terug dringen. Hierdoor zal bij de VNG het risico dat uit het aandeelhouderschap voortkomt gemitigeerd worden.

Beleggingen

De Vereniging loopt koersrisico over het belegd vermogen. Als de koersen van aandelen en obligaties dalen dan zal dit een negatief effect op het vermogen hebben. Tevens kan het een negatief effect op het resultaat hebben omdat begrote inkomsten uit beleggingen niet worden gerealiseerd. Behoudens de situatie van algehele en extremere omstandigheden (malaise op de effectenmarkten) is door het aanbrengen van spreiding in de portefeuille (in beleggingscategorieën en over regio's wereldwijd), het risico op een negatief effect op het vermogen beperkt. Er is gekozen voor een middellange beleggingsstrategie. Dat houdt in dat wordt verwacht dat optredende koersdalingen op de middellange termijn weer goed worden gemaakt en de vermogenspositie dus niet structureel wordt aangetast. Een eventueel negatief effect op het jaarresultaat van de Vereniging is niet altijd op voorhand uit te sluiten. Wel wordt dit eventuele negatieve effect gedempt door te werken met een herwaarderingsreserve. Hierdoor worden,

zolang de herwaarderingsreserve positief is, ongerealiseerde koersresultaten niet in het resultaat betrokken. Het risico kan verder worden beperkt door een tijdige aanpassing van de portefeuilleverdeling in tijden van verslechterende marktomstandigheden. Er wordt geïnvesteerd in vastrentende waarden en er wordt een defensief beleggingsbeleid gevoerd.

Eigenrisicodragers WW en Bovenwettelijk WW (BWW)

De Vereniging draagt het volledige risico voor alle WW- en BWW uitbetalingen. Dit kan leiden tot aanzienlijke tegenvallers. Voor alle opgebouwde rechten is in het verleden een voorziening gevormd. Om eventuele opbouw van nieuwe rechten te beperken, zal de Vereniging zoeken naar maatregelen die liggen in de sfeer van vergroting van de interne mobiliteit en daar waar mogelijk werken met tijdelijke contracten.

Kerninformatie van de VNG

(bedragen x € 1.000)

Geconsolideerde balans van de VNG per ultimo	2018	2017
Vaste activa	69.933	71.308
Vlottende activa	70.917	70.596
Groepsvermogen	(61.975)	(65.530)
Voorzieningen	(2.068)	(1.189)
Kortlopende schulden	(76.807)	(75.185)
	0	0

Geconsolideerde staat van baten en lasten van de VNG	2018	2017
Contributie	21.921	20.890
Baten	132.575	157.002
Lasten	134.284	158.457
Bedrijfsresultaat	(1.710)	(1.455)
Financiële baten en lasten	1.262	2.225
Vennootschapsbelasting	(431)	(562)
Resultaat boekjaar	(879)	209

Het aandeel in het resultaat van de VNG-bedrijven in het resultaat (na VpB) van de Vereniging is als volgt opgebouwd	2018	2017
Congres- en Studiecentrum VNG B.V.	179	740
VNG Risicobeheer B.V.	580	626
VNG International B.V.	144	282
VNG Realisatie B.V.	25	21
VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.	454	155
VNG Diensten B.V.	(50)	(97)
	1.332	1.726

Personeelsgegevens van de Vereniging	2018	2017
Bezetting in fte's per 31 december	244 fte	214 fte
Gemiddeld aantal fte's in 2018	237 fte	222 fte
Uitstroompercentage bij de Vereniging	14,1%	22,0%
Ziekteverzuimpercentage (incl. zwangerschappen)	3,3%	3,5%
Ziekteverzuimpercentage (excl. zwangerschappen)	3%	2,9%
Salarislasten in procenten van de lasten	19%	14%

Vraagbaakfunctie van de Vereniging	2018	2017
Aantal binnengekomen vragen via de Frontoffice	20.417	25.075

Samenstelling bestuur en directie VNG

(per 31 december 2018)

Dhr. J. van Zanen	Voorzitter	Burgemeester	Utrecht
Dhr. H. Bruls	Vicevoorzitter	Burgemeester	Nijmegen
Dhr. A. de Baat	Penningmeester	Gemeentesecretaris	Capelle aan den IJssel
Dhr. E. van Oosterhout	Secretaris	Burgemeester	Emmen
Dhr. R. Cazemier	Lid	Burgemeester	Dinkelland
Dhr. F. Crone	Lid	Burgemeester	Leeuwarden
Dhr. P. Heijkoop	Lid	Wethouder	Dordrecht
Dhr. A. Hofland	Lid	Burgemeester	Rijssen-Holten
Mw. L. Hooijdonk	Lid	Wethouder	Utrecht
Dhr. U. Kock	Lid	Wethouder	Amsterdam
Dhr. J. Kompier	Lid	Wethouder	Vaals
Dhr. S. de Langen	Lid	Wethouder	Rotterdam
Dhr. R. Lievense	Lid	Raadslid	Schouwen-Duivenland
Dhr. H. Lenferink	Lid	Burgemeester	Leiden
Mw. W. Paulusma	Lid	Raadslid	Groningen
Mw. A. Penn-te Strake	Lid	Burgemeester	Maastricht
Dhr. G. Ram	Lid	Wethouder	Zaanstad
Dhr. B. Revis	Lid	Wethouder	Den Haag
Dhr. C. Rutten	Lid	Raadslid	Breda
Mw. E. van Selm	Lid	Burgemeester	Opsterland
Dhr. G. Soest	Lid	Griffier	Venlo
Mw. A. Usmany-Dallinga	Lid	Wethouder	Appingedam
Dhr. F. Weerwind	Lid	Burgemeester	Almere

Directie

Jantine Kriens	Algemeen directeur
Pieter Jeroense	plv. Algemeen directeur

Jaarrekening 2018

Toelichting algemeen

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid. Zij is statutair gevestigd en kantoorhoudende te (2514 JS) Den Haag, aan de Nassaulaan 12. Het KvK nummer van de Vereniging is 40409418.

De jaarrekening van de VNG is opgesteld op 18 april 2019.

In het verslag wordt de staat van baten en lasten 2018 vergeleken met de staat van baten en lasten 2017 en de begroting 2018. De begroting van de Vereniging waartegen de realisatie wordt afgezet is de goedgekeurde begroting 2018 welke in december 2017 door het bestuur is vastgesteld.

Doelstelling

De doelstellingen van de VNG zijn:

1. De leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurszaken.
2. Voor de leden of groepen van leden afspraken maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten betreffende de arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aan te gaan met werknemersorganisaties.

Toepassing verslaggevingsstelsel

Het toegepaste verslaggevingsstelsel voor de jaarrekening is gebaseerd op de wettelijke voorschriften weergegeven in Richtlijn 640, Organisaties zonder winststreven voor zowel de eenvoudige als de geconsolideerde jaarrekening.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Rapporteringsvaluta

De eenvoudige en geconsolideerde jaarrekening luidt in duizenden euro's (€). De euro fungeert als functionele en rapporteringsvaluta van de VNG. Tellingen zijn gebaseerd op de niet afgeronde bedragen.

Herwaardering

Effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde per balansdatum. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden verwerkt in de herwaarderingsreserve. Indien echter de herwaarderingsreserve negatief is, komen onrealiseerde koerseffecten wel ten gunste of ten laste van het resultaat. De herwaarderingsreserve is ingesteld om resultaatseffecten ten gevolge van niet gerealiseerde koerseffecten (bewegingen) te voorkomen.

Consolidatie

In de consolidatie zijn de financiële gegevens van de VNG en haar groepsmaatschappijen opgenomen. Het resultaat uit dochterondernemingen zijn in de eenvoudige jaarrekening na het bedrijfsresultaat verantwoord onder het kopje aandeel in resultaat van deelnemingen.

De direct of indirect gehouden deelnemingen in groepsmaatschappijen zijn:

- VNG International B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Risicobeheer B.V., Den Haag, 100% belang
- Congres- en Studiecentrum VNG B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Opleiding en Detachering B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Realisatie B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V., 100% belang
- VNG Diensten B.V., Den Haag, 100% belang

Nevenvestigingen:

VNG International B.V. heeft drie dochterondernemingen te weten Mepco s.r.o Tsjechië 97,5% belang, CMRA, Zuid Afrika 100% belang en CILG 100% belang in Tunesië.

Valutaomrekening

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de valutakoers per balansdatum. In de staat van baten en lasten zijn baten, lasten en resultaten omgerekend in euro's tegen de op het moment van de transacties geldende koers. Het hierbij ontstane koersverschil wordt direct in het resultaat verwerkt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur, of tegen lagere opbrengstwaarde. De afschrijving bedraagt voor bedrijfsgebouwen vijftig jaar (verbouwingen tien jaar), voor renovaties twintig jaar, machines en installaties zes tot twintig jaar en voor andere bedrijfsmiddelen drie tot tien jaar. Bij wijziging van de economische of technische levensduur wordt de restant afschrijvingsduur aangepast, waarbij de aangepaste afschrijvingsduur wordt herrekend.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van de VNG.

Overige effecten

Effecten worden gewaardeerd tegen reële waarde gebaseerd op beurskoers per balansdatum. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden direct verwerkt in de herwaarderingsreserve. Indien de herwaarderingsreserve negatief is, wordt de herwaarderingsreserve ten laste van het resultaat aangevuld tot € 0. Dit ten laste van het resultaat gebrachte verlies, wordt in latere jaren, bij een positieve ontwikkeling, weer ingelopen ten gunste van de staat van baten en lasten.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, voor zover nodig rekening houdend met een voorziening voor oninbaarheid.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven, die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen.

Overige activa en passiva

De schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Alle overige posten in de balans worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Baten

Algemeen

Onder baten wordt verstaan: de contributie-inkomsten, de projectbijdragen, de bijdrage t.b.v. Fonds GGU, de opbrengst uit levering van goederen en diensten aan derden, onder aftrek van kortingen e.d. en van over de baten geheven belastingen. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Bijdragen en subsidies

De toerekening van de projectbijdragen vindt plaats op basis van de gemaakte lasten in de desbetreffende jaar. De gemaakte projectlasten worden verantwoord naar kostencategorie in de staat van baten en lasten.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat van de deelnemingen komt overeen met het aandeel in het resultaat over het boekjaar van de betreffende deelneming. De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De betaalde goodwill wordt geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Lasten

Algemeen

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Intercompany-transacties

Resultaten uit transacties met en tussen groepsmaatschappijen worden volledig geëlimineerd.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de Wet Modernisering Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen in werking getreden. Hierdoor zijn de VNG en de door haar (in)direct gehouden dochterondernemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting. De door de VNG (in)direct gehouden dochterondernemingen zijn gevoegd in een fiscale eenheid op het niveau van VNG Diensten B.V. De resultaten van de door de VNG gehouden dochterondernemingen worden in de post resultaat deelnemingen verantwoord na de belastinglast van de fiscale eenheid. Geconsolideerd wordt de totale belastinglast van de consolidatie kring verantwoord.

Pensioenen

Bij de Vereniging is sprake van een bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) ondergebrachte pensioenregeling. Deze pensioenregeling wordt als toegezegde pensioenregeling gekwalificeerd. Verwerking in de jaarrekening van de VNG vindt plaats als toegezegde bijdrage-regeling, omdat de VNG geen verplichting heeft om aanvullende bijdragen te voldoen, anders dan hogere toekomstige premies als sprake is van een tekort bij het ABP. De 'beleidsdekkingsgraad'; het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden bedroeg eind 2018 103,8% (2017: 101,5%). De verbeterde financiële positie van het ABP is vooral te danken aan het beleggingsrendement wat het ABP realiseerde in de eerste drie kwartalen van 2018. Volgens de Pensioenwet moet het ABP beschikken over een vereist eigen vermogen en een minimaal vereist eigen vermogen. Gedeeltelijke indexatie mag bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of hoger. Vanaf 128% mag het ABP volledig indexeren. De kans dat het ABP de pensioenen in 2019 en 2020 moet verlagen is zeer klein. Voor volgende jaren blijft de kans aanwezig. Als de

beleidsdekkingsgraad tot en met 2020 (voor een aaneengesloten periode van vijf jaar) onder het vereiste niveau van 104,2% blijft, zal het ABP de pensioenen moeten verlagen. Op basis van eerder aangekondigd beleid en de financiële positie aan het einde van 2018, stijgen de pensioenpremies per 1 januari 2019 van 22,9% naar 24,9%.

Algemene grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de post liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Overige informatie

Rente- en kredietrisico's

De invloed van veranderingen in rentetarieven op de resultaten van de VNG worden zo veel mogelijk beperkt. Hierbij stelt de VNG zich ten doel de totale rentebaten te optimaliseren en de totale rentelasten te beperken. Om dit te bereiken bankiert de Vereniging in een zogenaamd rente- en saldo-compensabel stelsel. Hierbij bankiert zij met de door de haar (indirect) gehouden dochters. Doordat de bank in dit stelsel alleen het saldo van de verschillende rekeningen ziet, fungeren de plusstanden van de deelnemingen als dekking tegen eventuele roodstanden van de Vereniging. Debetstanden op de hoofdrekening of een van de nevenrekeningen worden bij een totale saldo creditstand op de hoofdrekening gecompenseerd, zodat er in dat geval per saldo geen debetrente behoeft te worden betaald. Eventueel uit te zetten gelden buiten het stelsel geschiedt van de hoofdrekening of van uit de rekening van VNG Diensten B.V. De kredietrisico's voor de Vereniging zijn als laag te kwalificeren. De baten die de Vereniging genereert, zijn nagenoeg alle afkomstig van overheidsinstellingen.

Tekstuele analyse

De cijfers worden zoveel mogelijk toegelicht onder de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten. Voor zover de cijfers in de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten hetzelfde zijn als de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten, zullen deze niet apart worden toegelicht.

Enkelvoudige jaarrekening 2018

Enkelvoudige balans per 31 december 2018

Voor bestemming van het resultaat (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

		2018	2017
<i>Vaste activa</i>			
Materiële vaste activa (1)			
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	9.707	10.076	
Activa in uitvoering	401	29	
Machines en installaties	741	1.076	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	445	750	
		11.294	11.932
Financiële vaste activa (2)			
Deelnemingen	22.977	21.718	
Overige effecten	58.557	59.306	
		81.534	81.024
Totaal vaste activa		92.828	92.956
<i>Vlottende activa</i>			
Vorderingen			
Handelsdebiteuren (3)	3.720	5.410	
Groepsmaatschappijen	1.900	2.596	
Overlopende activa (4)	3.365	1.350	
Overige vorderingen	176	983	
		9.152	10.340
Liquide middelen (5)	26.716	27.345	
		26.716	27.345
Totaal vlottende activa		35.868	37.686
Totaal activa		128.696	130.641

PASSIVA

		2018	2017
Eigen vermogen (6)			
Algemene reserve	49.919	48.678	
Bestemmingsreserve	8.661	9.694	
Herwaarderingsreserve	3.420	6.023	
Omrekenverschillen	(180)	(106)	
Onverdeeld resultaat	154	1.241	
		61.975	65.530
Voorzieningen (7)			
Egalisatievoorziening	1.460	967	
Jubileumvoorziening	411	-	
		1.871	967
Kortlopende schulden			
Handelscrediteuren	2.664	3.245	
Belastingen en premie sociale verzekeringen	5.771	5.035	
Groepsmaatschappijen	5.748	7.869	
Overlopende passiva (8)	45.938	42.441	
Overige schulden (9)	4.729	5.554	
		64.851	64.144
Totaal passiva		128.696	130.641

Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Baten			
Contributie	21.921	21.800	20.890
Bijdrage projecten (10)	66.858	60.382	89.687
Overige baten (11)	12.545	5.763	12.789
Som der baten	101.324	87.945	123.367
Lasten			
Salarissen (12)	15.687	16.451	13.510
Sociale lasten en pensioenlasten (12)	4.295	4.372	3.731
Overige personeelslasten (13)	17.545	1.688	14.757
Afschrijvingen	1.550	1.800	1.743
Kantoor- en huisvestingslasten (14)	5.771	5.399	5.053
Activiteitslasten (15)	57.722	62.133	84.475
Overige lasten (16)	2.240	1.777	3.846
Som der lasten	104.809	93.620	127.116
Bedrijfsresultaat	(3.485)	(5.676)	(3.749)
Financiële baten en lasten (17)	1.275	1.876	2.232
Aandeel in resultaat van deelnemingen (18)	1.332	933	1.726
Resultaat voor belastingen	(879)	(2.867)	209
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Resultaat	(879)	(2.867)	209
Dekking uit het vermogen	1.033	2.867	1.033
Onverdeeld resultaat	154	0	1.242

Het resultaat is uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Dit is € 1,988 miljoen beter dan begroot. Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve, € 1,033 miljoen voor de lasten van de herhuisvesting, is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 0,154 miljoen positief. Het Bedrijfsresultaat is € 2,191 miljoen hoger dan begroot. Het resultaat deelnemingen komt € 0,399 miljoen hoger uit dan begroot. De financiële baten en lasten zijn € 0,601 miljoen lager dan begroot.

Resultaatsbestemming

Het exploitatieresultaat 2018 is gelijk aan € 0,154 miljoen positief. De onttrekking uit de bestemmingsreserve, gelijk aan € 1,033 miljoen, is toegevoegd aan het onverdeeld resultaat, waardoor deze uitkomt op € 0,154 miljoen. Het onverdeeld resultaat, € 0,154 miljoen, zal worden toegevoegd aan de overige reserves.

Toelichting op de enkelvoudige balans

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa (1)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Activa in uitvoering	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal 2018
Beginstand					
Aanschafwaarde	22.580	29	5.469	4.746	32.826
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(12.504)	-	(4.393)	(3.996)	(20.894)
Boekwaarde 1 januari 2018	10.076	29	1.076	750	11.932
Mutaties					
Investerings	321	401		218	941
Desinvesteringen aanschafwaarde				(144)	(144)
Desinvesteringen afschrijvingen				144	144
Herrubriceringen aanschafwaarde		(29)			(29)
Herrubriceringen afschrijvingen			260	(260)	-
Afschrijvingen	(690)		(596)	(263)	(1.550)
Totaal mutaties	(368)	371	(335)	(304)	(638)
Eindstand					
Aanschafwaarde	22.902	401	5.469	5.109	33.882
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(13.195)	-	(4.728)	(4.664)	(22.588)
Boekwaarde 31 december	9.707	401	741	445	11.294
Afschrijvingspercentages	2-20%		5-16,7%	10-33%	

In 2018 zijn investeringen gedaan in het ICT-netwerk en de inventaris in de Willemshof. De mutaties in de vaste activa bestaan verder uit de geplande jaarlijkse afschrijvingen.

De actuele WOZ-waarde van Nassaulaan 12 is gelijk aan € 16,400 miljoen en die van de Sophialaan 10 bedraagt € 2,075 miljoen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Financiële vaste activa (2)

Deelnemingen	2018	2017
VNG Diensten B.V.	22.977	21.718
	22.977	21.718

VNG Diensten B.V.	2018	2017
Stand per 1 januari	21.718	19.849
Bij: aandeel in resultaat	1.332	1.726
Bij: agiostorting	-	250
Af: omrekenverschillen vreemde valuta	(74)	(106)
Stand per 31 december	22.977	21.718

De toename van de waarde ultimo 2018 ten opzichte van de waarde ultimo 2017 van VNG Diensten B.V. is het gevolg van het resultaat over 2018 en het gematigde dividendbeleid in 2018.

Overige effecten	2018	2017
Effectenportefeuille	58.553	59.302
Overige beleggingen	4	4
Stand per 31 december	58.557	59.306

Het verloop van de effectenportefeuille

	Obligaties	Aandelen	Totaal 2018	Totaal 2017
Balanswaarde per 1 januari	40.120	19.182	59.302	56.347
Aankopen	4.081	4.126	8.207	5.435
Verkopen	(2.348)	(4.411)	(6.759)	(3.696)
Gerealiseerde waardedalingen of -stijgingen	(6)	62	56	(74)
Ongerealiseerde waardedalingen of -stijgingen	(848)	(1.405)	(2.253)	1.290
Balanswaarde per 31 december	41.000	17.553	58.553	59.302

De balanswaarde per ultimo 2018 is ten opzichte van de balanswaarde per ultimo 2017 met € 0,748 miljoen terug gelopen. De toename van de balanswaarde effecten uit 2017 (verschil balanswaarde 2018-2017) totaal € 2,955 miljoen is in 2018 meer dan teniet gegaan. Het verschil 2018 -2017 in saldo volume aan- en verkopen draagt hier voor € 0,209 miljoen aan bij en het verschil 2018-2017 saldo van gerealiseerde en ongerealiseerde waarde mutaties draagt hier voor € 3,414 miljoen aan bij. De verklaarde verschillen salderend geeft een ten opzichte van 2017 lagere balanswaarde effecten van € 0,748 miljoen.

	Obligaties	Aandelen	Totaal 2018	Totaal 2017
Cumulatieve ongerealiseerde koerseffecten	1.554	1.865	3.420	6.023

Ten opzichte van de stand in 2017 nam de herwaarderingsreserve 2018 met € 2,603 miljoen af. De verklaring van deze toename is de volgende: In 2018 is € 0,350 miljoen aan de herwaarderingsreserve onttrokken als gevolg van gerealiseerde herwaardering. De gerealiseerde herwaardering heeft nagenoeg geheel bij de aandelen plaats gehad. Voorts is de herwaarderingsreserve in 2018 verder afgenomen met € 2,253 miljoen. Dit als gevolg van ongerealiseerde waarde mutaties. De ongerealiseerde waarde mutaties nader beziend: In de beleggingscategorie vastrentende waarden heeft een onttrekking plaatsgehad aan de herwaarderingsreserve van € 0,848 miljoen. In de beleggingscategorie aandelen heeft een onttrekking plaatsgehad aan de herwaarderingsreserve van € 1,405 miljoen.

Handelsdebiteuren (3)

	2018	2017
Handelsdebiteuren	4.171	5.770
Voorziening dubieuze debiteuren	(451)	(360)
Totaal handelsdebiteuren	3.720	5.410

De post handelsdebiteuren is met € 1,69 miljoen afgenomen.

De contributievorderingen zijn ten opzichte van vorig jaar met € 2,060 miljoen afgenomen. Door herindelingen van de gemeenten is een deel van de contributie pas in 2019 gefactureerd. Per balansdatum is meer contributie ontvangen ten opzichte van vorig jaar. Er is een hoger bedrag (€ 2,404 miljoen) in de overlopende passiva meegenomen, als vooruitontvangen contributie.

Op overige handelsdebiteuren is een afname van € 0,903 miljoen te zien. Minder incidentele vorderingen maar ook snellere betaling zijn hiervan de oorzaak.

De voorziening dubieuze debiteuren is met € 0,091 miljoen toegenomen. Een groot deel (€ 0,074 miljoen) hiervan, betreft de toename van de contributievorderingen op de overzeese gebieden. De vorderingen op de gelieerde instellingen zijn afgenomen maar geven samen met vorderingen op overige handelsdebiteuren toch een toename van de overige € 0,017 miljoen.

Overige vorderingen en overlopende activa (4)

	2018	2017
Belastingen	126	136
Overige vorderingen	41	627
Overlopende activa	3.365	1.570
Stand per 31 december	3.532	2.333

Deze post bestaat uit overlopende activa waarbij het grootste deel (€ 3,171 miljoen) de nog te versturen facturen betreft voor reeds geleverde diensten. Daarnaast is terug te vorderen dividendbelasting (€ 0,126 miljoen) onderdeel van deze post.

Het grootste deel van de toename betreft nog te versturen facturen (€ 1,820 miljoen). De facturen zijn nagenoeg allemaal in de eerste maanden van 2019 verstuurd. Ten opzichte van vorig jaar is het aandeel van nog te vooruit betalen lasten in deze post afgenomen met € 0,029 miljoen. Ultimo 2018 is minder rente (€ 0,003 miljoen) te ontvangen doordat over het stelsel bij de BNG per einde jaar rente verschuldigd is. Tot slot is de post terug te ontvangen dividendbelasting per saldo met € 0,010 miljoen afgenomen. Enerzijds is er een toename van € 0,047 miljoen door mutaties in 2018. Anderzijds is een bedrag van € 0,057 afgeboekt als oninbaar.

Liquide middelen (5)

	2018	2017
Balanswaarde per 1 januari	27.345	27.136
Mutatie liquide middelen	(629)	209
Stand per 31 december	26.716	27.345

Het saldo van de liquide middelen betreft het totaal van de zakelijke rekeningen-courant en spaar-/vermogensspaarrekeningen. De liquide middelen staan vrije beschikking van de Vereniging.

Eigen vermogen (6)

Eigen vermogen (6)	2018	2017
Algemene reserve	49.919	48.678
Bestemmingsreserve	8.661	9.694
Herwaarderingsreserve	3.420	6.023
Omrekenverschillen	(180)	(106)
Onverdeeld resultaat	154	1.241
	61.975	65.530

De Algemene reserve is vrij besteedbaar. De Bestemmingsreserve, de Herwaarderingsreserve en de Omrekenverschillen zijn niet vrij besteedbaar.

Algemene reserve	2018	2017
Stand per 1 januari	48.678	46.889
Bij: uit resultaatbestemming vorig boekjaar	1.241	1.790
Stand per 31 december	49.919	48.678

Bestemmingsreserve	2018	2017
Stand per 1 januari	9.694	10.726
Af: lasten herhuisvesting	(1.033)	(1.033)
Stand bestemmingsreserve	8.661	9.694

In 2007 is besloten de lasten veroorzaakt door de herhuisvesting ten laste van het eigen vermogen te laten komen. Dit geschiedt door de vorming van een bestemmingsreserve.

In 2012 is € 0,433 miljoen uit het resultaat 2011 toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor de dekking van de WW- en BWW-rechten van de medewerkers van het Expertisecentrum Kinderopvang.

In 2015 en 2016 is € 2,724 miljoen zijnde de verkrijgingswaarde en het resultaat van VNG Realisatie B.V. toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Het besluit voor het toevoegen aan de bestemmingsreserve is genomen bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 en 2016, omdat VNG Realisatie B.V. behoudens bijzondere omstandigheden geen dividend uit kan keren, welke komt uit de uitnamen gemeentefonds.

Eind 2018 bestaat de bestemmingsreserve (€ 8,661 miljoen) uit het saldo van de lasten herhuisvesting (€ 5,39 miljoen), mogelijke personele lasten (€ 0,433 miljoen), de toevoeging van het solidariteitsfonds (€ 0,114 miljoen) gevormd voor de vergoeding van de schade ontstaan uit de de staking door gemeente ambtenaren en de verkrijgingswaarde en resultaat van VNG Realisatie B.V. (€ 2,724 miljoen).

Herwaarderingsreserve (gesplitst)	Obligaties	Aandelen	Totaal 2018	Totaal 2017
Balanswaarde per 1 januari	2.392	3.630	6.023	6.164
Realisatie herwaardering door verkoop	10	(360)	(350)	(1.431)
Ongerealiseerde waarde mutaties	(848)	(1.405)	(2.253)	1.290
Aanpassing herwaardering	(838)	(1.765)	(2.603)	(141)
Stand herwaarderingsreserve per 31 december	1.554	1.865	3.420	6.023

De herwaarderingsreserve is vanaf 2009 positief. Hierdoor lopen de ongerealiseerde koersresultaten via de balans. Doordat de gerealiseerde herwaardering als gevolg van verkopen groter is dan de ongerealiseerde koerswinsten, is de herwaarderingsreserve afgenomen met € 2,603 miljoen tot € 3,420 miljoen.

Omrekenverschillen	2018	2017
Stand per 1 januari	(106)	(20)
Mutatie	(74)	(86)
Stand per 31 december	(180)	(106)

Onverdeeld resultaat boekjaar	2018	2017
Stand per 1 januari	1.241	1.790
Af: mutatie bestemmingsreserve (uit onverdeeld voorgaand boekjaar)	-	-
Af: naar Overige reserves (uit onverdeeld resultaat voorgaand boekjaar)	(1.241)	(1.790)
Bij: mutatie bestemmingsreserve 2018 (lasten herhuisvesting)	1.033	1.033
Af: resultaat boekjaar	(879)	209
Stand per 31 december	154	1.241

Voorzieningen (7)

De VNG heeft een tweetal voorzieningen voor verplichtingen die voortvloeien uit aanspraken op de WW- en Bovenwettelijke WW-regelingen. Deze voorzieningen hebben in overwegende mate een langlopend karakter. Deze voorzieningen worden jaarlijks in overeenstemming gebracht met de maximale toekomstige verplichtingen.

Egalisatievoorziening	2018	2017
Stand per 1 januari	967	1.493
Bij: dotaties	1.207	631
Af: onttrekkingen	(714)	(434)
Af: vrijval		(723)
Stand per 31 december	1.460	967

In 2018 is de egalisatievoorziening voor toekomstige jaarlijkse verplichtingen voor afvloeiingslasten gestegen met € 0,493 miljoen. De weergegeven dotatie wordt in hoge mate veroorzaakt door de opgebouwde rechten van (oud-) medewerkers die recht hebben op een WW- en/of BWW-uitkering.

Voorziening ambtsjubilea	2018	2017
Stand per 1 januari	-	-
Bij: dotaties	411	-
Af: onttrekkingen	-	-
Af: vrijval	-	-
Stand per 31 december	411	-

In 2018 is er een voorziening gevormd voor de toekomstige ambtsjubilea. De voorziening betreft de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen gebaseerd op de gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. In 2017 is de voorziening niet gevormd.

Overlopende passiva (8)

	2018	2017
Vooruit gefactureerde contributie	11.229	8.824
Vooruit ontvangen subsidies	13.499	33.618
Fonds GGU	6.291	-
Gemeentefonds saldi	14.919	-
Stand per 31 december	45.938	42.441

Onder de post vooruit ontvangen subsidies zijn de bedragen opgenomen van het Rijk voor de projecten die nog doorlopen of afgerekend worden in 2019 en later. In 2019 wordt € 1,240 miljoen vanuit de vooruitontvangen subsidies (€ 13,499 miljoen) afgerekend met het Rijk. Onder de post Gemeente-fonds Saldi staan de nog uit te geven bedragen van de uitname uit het Gemeentefonds tot en met 2017. De ALV 2018 heeft ingestemd om in 2019 € 11,7 miljoen uit de Gemeentefonds saldi te besteden aan de collectieve activiteiten zoals genoemd in het plan GGU 2019.

Overige schulden (9)

	2018	2017
Vooruit gefactureerde bedragen	10	61
Div. reserveringen voor verlof en vakantiegeld	2.132	2.044
Overige schulden	2.587	3.448
Stand per 31 december	4.729	5.554

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De totale verplichting voor het beheer en onderhoud van het automatiseringssysteem, de Facilitaire Diensten en de verbouwing van de begane grond is € 6,958 miljoen (t/m 2021). De VNG heeft een naheffing voor de btw gehad van de Belastingdienst. Deze naheffing had betrekking op het factureren van salarislasten aan gelieerde partijen. Omdat er geen daadwerkelijk onderbouwde vordering op de gelieerde partijen is, is in de jaarrekening 2017 deze vordering vrijgevallen als last in de jaarrekening. Pas op het moment dat de gelieerde partijen na een verzoek van de VNG hebben bevestigd dat zij deze btw zullen betalen, ontstaat er een eventuele vordering van maximaal € 0,705 miljoen op de gelieerde instellingen.

Hoofdelijke aansprakelijkheid

De VNG maakt onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting, waarvan naast de VNG ook VNG Diensten B.V., VNG International B.V., VNG Realisatie B.V., Congres- en Studiecentrum VNG B.V., VNG Risicobeheer B.V., VNG Kenniscentrum Handhaving & Naleving Advies B.V. en VNG Opleiding & Detachering B.V. deel uitmaken.

Binnen deze fiscale eenheid zijn de bedrijven, die onderdeel van de eenheid zijn, vrijgesteld van btw-heffing op de onderlinge leveringen en diensten. Elke afzonderlijke entiteit binnen deze fiscale eenheid is volledig aansprakelijk voor de afdracht van de omzetbelasting van de fiscale eenheid als geheel.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Toelichting op de eenvoudige staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Bijdrage projecten (10)

Zowel de bijdragen als de uitgaven van de projecten zijn hoger dan begroot: dit is het gevolg van nieuwe extern gefinancierde projecten. In de begroting wordt rekening gehouden met de subsidieaanvragen die op dat moment al goedgekeurd zijn. De nieuwe projecten hebben wel effect op het totale bedrijfsresultaat, omdat tegenover de hogere projectbaten, vaak een minder dan evenredige toename van de lasten (zowel uitbestedings- als personele lasten) staat. Uit deze personele lasten op de projecten wordt extra dekking gegenereerd middels de overhead (zoals huisvesting en overhead verwerkt in het uurtarief), welke een bijdrage levert aan het resultaat. In vergelijking met 2017 neemt de bijdrage projecten af met € 22,829 miljoen.

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Bijdrage projecten	66.858	60.382	89.687
Waarvan subsidies van het Rijk	23.256	17.136	25.284
Waarvan projecten uit het Fonds GGU	36.958	43.246	-
Waarvan projecten uit saldo Gemeentefonds uitname	6.644	-	64.403

De VNG heeft sinds de ALV van 14 juni 2017 een extra functie: gemeenten ondersteunen bij het organiseren en verbeteren van de uitvoering van hun werk, genoemd Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Dit gebeurt onder meer door meer zaken samen op te pakken: "Samen Organiseren". Eén van de instrumenten om deze gezamenlijke aanpak vorm te geven is gebeurd door het instellen van een fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Dit fonds bedraagt in 2018 € 43,249 miljoen excl. BTW (€ 52,3 miljoen euro incl. BTW). Tot eind 2017 werden deze activiteiten gefinancierd door een rechtstreekse uitname uit het Gemeentefonds. Omdat dit vanaf 2018 niet meer mogelijk was, is besloten tot een technisch budgettair neutrale omzetting, waarbij de leden de Gemeente fonds uitkering ontvangen en de VNG hen factureert voor de genoemde activiteiten.

De begroting van het Fonds en de hoogte van de financiële bijdrage van de leden aan het Fonds, is in beginsel gebaseerd op inwoneraantal en wordt jaarlijks ter goedkeuring voorgelegd aan de ALV, waarna de leden verplicht zijn deze financiële bijdrage te voldoen ter dekking van de kosten van het Fonds. De financiële en inhoudelijke verantwoording over het Fonds aan de ALV wordt opgenomen in de jaarrekening en het jaarverslag van de vereniging. (zie daarvoor onderstaande tabel). Die bedragen die niet uitgegeven zijn in 2018, worden als overlopende passiva opgenomen op de balans. Deze worden in 2019 uitgegeven, aan de daarvoor aangewezen activiteiten binnen het Fonds GGU.

Fonds GGU 2018	Begroting	Realisatie	Gaat naar 2019
Bestuurlijke trajecten	578	516	61
Samen organiseren	455	471	(16)
Fase Innovatie/initiatie	471	493	(22)
Samen organiseren/medebewindstaken	652	501	150
ISD programma (doorontwikkeling GGK)	826	295	530
Invoering omgevingswet	4.132	3.240	891
GGI	3.761	2.357	1.404
IBD - SIEM SOC TI	331	222	108
Dienstverl. en bedrijfsv. standaardiseren	2.482	1.882	600
GDI	1.390	1.015	375
Digitale archieven	83	103	(20)
Privacy	744	727	16
ENSIA	289	2	287
Duiden en analyse	962	795	167
Relatiemanagement	2.323	1.422	901
Programmatisch werken	641	651	(10)
Wmo en jeugd	791	784	7
ISD-regie	1.800	1.794	6
Landelijk beheer raamcontract soc.domein	207	163	43
Beheer ISD standaarden en ict infra	7.374	6.781	593
Taxatiewijzer WOZ/WOZ datacenter	1.000	1.000	-
Samenwerkingsverband bronhouders basisregistratie topografie	174	174	-
GT-14+ netnummer	1.064	1.144	(80)
Dienstverlening en bedrijfsvoering	1.160	781	379
Architectuur en standaarden	3.311	3.554	(242)
Beheer opgeleverde producten DA2020	1.240	879	361
IBD regulier	1.653	1.766	(112)
WSJG platform	2.198	2.171	27
WSJG inhoud -basis	413	400	13
Beheer ENSIA	744	437	306
GT/Microsoft en Oracle		437	(437)
Totaal	43.249	36.958	6.291

Een aantal activiteiten uit het Fonds GGU loopt door in 2019. De € 6,291 miljoen wordt voor deze activiteiten ingezet.

Projecten gerealiseerd uit GF uitname saldi t/m 2017	Realisatie 2018
Implementatie BRP (GVR)	272
Doventolk voorziening Werkdomein	91
Collectieve I-voorziening en dienstverlening	251
Ensia 2018	685
Slachtoffers van eengerelateerd geweld en loverboys 18+	(308)
Landelijke doventolk voorziening	305
ISD beheer	826
Informatievoorziening Sociaal Domein	244
IBD 2018	14
netnummer 2018	84
Digitale agenda 2020	3.277
Beheer en Behoud NUP 2018	131
DKD 2018	650
WOZ	96
Monitor Sociaal Domein	25
Totaal	6.644

Overige baten (11)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Opbrengst derden	7.179	2.184	8.306
Auteursvergoedingen	199	45	45
Vacatiegelden	30	30	24
Baten groepsmaatschappijen	4.267	2.628	3.563
Overige baten	870	875	850
Totaal overige baten	12.545	5.763	12.789

Opbrengst derden

Ten opzichte van de begroting nemen de overige baten met € 4,995 miljoen toe. Dit betreft grotendeels de post Opbrengst derden die € 4,994 miljoen hoger uit komt dan begroot.

Hieronder zijn inbegrepen de baten van extern gefinancierde projecten (€ 4,258 miljoen) die bij het opstellen van de begroting niet bekend waren. Het betreft onder andere het programma Aan de Slag met de Omgevingswet waarin de VNG, het IPO en Rijkswaterstaat samenwerken, bijdragen vanuit gemeenten voor Support Windows server 2003 en Gemeentelijke Telefonie en een bijdrage voor het uitvoeren van activiteiten t.b.v. de Visite-commissie financiële beheersbaarheid.

Als de extern gefinancierde projecten buiten beschouwing worden gelaten, komt de post Opbrengst derden precies uit op begroot.

Auteursvergoedingen

De realisatie van de auteursvergoedingen ligt aanzienlijk hoger dan vorig jaar en ruim boven begroot. Dit heeft als oorzaak dat de royaltyvergoeding 2016 inzake de Gids Gemeentebesturen en de Modelverordeningen, inclusief de CAR-UWO niet is opgenomen onder de auteursvergoedingen, maar onderdeel was van de post Opbrengst derden. De in 2018 afgerekende royaltyvergoeding over het jaar 2017 is wel als auteursvergoeding opgenomen.

Baten groepsmaatschappijen

De baten groepsmaatschappijen komt € 1,639 miljoen hoger uit dan begroot. Het betreft hier voornamelijk VNG Realisatie en VNG KCHN B.V.. Bij VNG Realisatie zijn extra diensten afgenomen en bij VNG KCHN waren deze baten bij het opstellen van de begroting nog niet bekend.

Salarissen, sociale lasten en pensioenlasten (12)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Salarissen	15.943	16.451	14.587
Sociale lasten	1.878	1.925	1.669
Pensioenlasten	2.417	2.447	2.062
Vergoedingen (ZW, uitlenen personeel)	(256)		(1.076)
Totaal salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	19.982	20.823	17.241

Het totaal van salarislasten, sociale lasten en pensioenlasten stijgt met € 2.741 miljoen ten opzichte van 2018.

De pensioenlasten stijgen ten opzichte van 2017 met € 0,355 miljoen. Het ABP verhoogde de pensioenpremie per 1 januari 2018 van 21,1% naar 22,9%. 70% van deze verhoging komt voor rekening van de werkgever.

Mede door de in 2018 openstaande vacatures, de ZW-vergoedingen en de vergoedingen voor uitgeleend personeel blijft de realisatie van de kosten met € 0,841 miljoen achter bij begroot. De budgettaire ruimte in de salarislasten is ingezet voor tijdelijke inhuur en detacheringen.

Voor het derde jaar achtereen komt het uitstroompercentage uit boven de 10% (2018: 14%, 2017: 22%). Het gemiddeld aantal fte in 2018 steeg ten opzichte van 2017. Ultimo 2018 waren er 244,13 fte in dienst (2017: 214 fte).

Daarnaast kwamen de vergoedingen voor zwangerschap, uitlenen van personeel en overige loonlastenvergoedingen hoger uit dan in 2017. De gemiddelde salarislust per fte stijgt van € 81,805 miljoen (2017) naar € 82,900 miljoen (2018). Deze stijging van 1,33% is het gevolg van

de nieuwe cao/de reguliere periodieke verhogingen, de verhoging van de sociale lasten en de aanpassing van de pensioenpremie.

Overige personeelslasten (13)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Uitzendkrachten/personeel derden	14.338	192	13.452
Arbolasten	39	55	36
Studielasten	531	403	380
Werving	31	75	64
Rechtspositionele lasten	350	289	347
Onttrekking/Dotatie voorzieningen	207	207	(20)
Overige lasten	1.794	293	302
Reis- en verblijflasten	254	174	198
Totaal overige personeelslasten	17.545	1.688	14.757

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Overige personeelslasten	12.368	5.177	17.545

De overige personeelslasten overschrijden de begroting met € 15,857 miljoen waarvan € 12,368 miljoen betrekking heeft op project gefinancierde activiteiten.

Per begrotingspost zijn de verschillen als volgt:

- De lasten van uitzendkrachten/personeel derden komen € 14,145 miljoen hoger uit dan begroot. De extra lasten hebben voor € 12,116 miljoen betrekking op lasten van inhuur voor extern gefinancierde projecten. Hier staan ook baten tegenover. De resterende € 2,029 miljoen heeft onder andere betrekking op vervangende inhuur voor openstaande vacatures, detacheringen en zwangerschapsvervanging en voor de interne projecten digitalisering HRM en organisatieverandertrajecten. Ten opzichte van 2017 nemen de lasten toe met € 0,886 miljoen.
- De arbolasten vallen lager uit dan begroot. Deze lasten bestaan uit een bedrijfszorgpakket, begeleiding vanuit een bedrijfsarts en arbogerelateerde aanpassingen aan de werkplekken. Het ziekteverzuim is in 2018 uitgekomen op 3%. Dit is vergelijkbaar met vorig jaar (2,9%) en lager dan het streefpercentage van 3,5% waardoor de arbolasten ook lager uitkomen dan begroot.
- De dotatie aan de voorzieningen komt € 0,910 miljoen hoger uit dan begroot. In de begroting was rekening gehouden met de dotatie van 1% van de salarislasten. De voorziening voor ambtsjubilea was niet begroot. Tevens is er in 2018 een bedrag van € 0,066 miljoen toegevoegd aan de reservering voor verlofuren.

Kantoor- en huisvestingslasten (14)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Huisvestingslasten	716	732	781
Onderhoud en inventaris	336	1.923	409
Automatiseringslasten	3.482	2.108	2.926
Telecommunicatie	45	64	386
Drukwerklasten	24	41	32
Bibliotheeklasten	781	144	139
Restauratieve lasten	387	387	380
Totaal kantoor- en huisvestingslasten	5.771	5.399	5.053

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Kantoor- en huisvestingskosten	1.273	4.498	5.771

De kantoor- en huisvestingslasten worden ten opzichte van de begroting met € 0,372 miljoen overschreden. De overschrijding wordt veroorzaakt door extern gefinancierde projecten die niet in de begroting waren opgenomen. Worden de extern gefinancierde projecten buiten beschouwing gelaten, dan is er sprake van een onderbesteding van € 0,901 miljoen. Dit is een optelsom van:

- De verbouwing van de begane grond is doorgeschoven naar 2019. De begroting daarvoor bedroeg € 1,500 miljoen. De lasten zullen in 2019 geactiveerd worden.
- Hogere automatiseringslasten van € 0,147 miljoen, als gevolg van de stijging dienstverlening.
- Lagere onderhoud en inventarislasten (€ 1,587 miljoen). In 2018 is een nieuwe overeenkomst gesloten voor onderhoud. Hierdoor zijn de lasten afgenomen.
- Hogere bibliotheeklasten (€ 0,637 miljoen). Dit betreft de kosten voor Reprerecht die zijn begroot onder de overige kosten.
- Ten opzichte van 2017 zijn de lasten voor kantoor- en huisvesting met € 0,718 miljoen gestegen. Ook hier is een andere rubricering van de kosten voor Reprerecht van invloed.

Activiteitslasten (15)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Voorlichting	1.008	752	894
Bijeenkomsten	2.791	247	3.043
Onderzoek	2.330	3.114	745
Advies derden	51.070	60.449	79.235
Bijdragen en lidmaatschappen	523	570	558
Doorbelasting	(0)	(3.000)	(0)
Totaal activiteitslasten	57.722	62.133	84.475

Specificatie:

De activiteitslasten blijven € 4,411 miljoen achter vergeleken met de begroting. Er is veel minder uitgegeven aan adviezen derden dan voorgaande jaren.

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Voorlichting	124	884	1.008
Bijeenkomsten	2.153	638	2.791
Onderzoek	1.933	397	2.330
Advies derden	49.496	1.574	51.070
Bijdragen en lidmaatschappen	(50)	573	523
Doorbelasting	3.555	(3.555)	(0)
Activiteitskosten	57.211	511	57.722

De voornaamste verschillen per afzonderlijke begrotingspost zijn:

- Voorlichting: Het budget voor voorlichting wordt met € 0,256 miljoen overschreden, de helft van het bedrag heeft betrekking op extern gefinancierde projecten en de andere helft op extra kosten voor het jaarverslag in 2018.
- Bijeenkomsten: De overschrijding van € 2,544 miljoen heeft betrekking op extern gefinancierde projecten welke bij het opstellen van de begroting nog niet bekend waren en lasten voor de BALV die niet begroot waren.
- Onderzoek: De lasten van onderzoek komen € 0,784 miljoen lager uit dan begroot. Dit heeft betrekking op de reguliere (niet extern gefinancierde) activiteiten. De onderschrijding bedroeg hier € 2,680 miljoen. Dit budget wordt in de loop van het jaar projectmatig toegewezen, de lasten van deze activiteiten worden verantwoord onder afzonderlijke begrotingsposten zoals andere lasten, overige personeelslasten en ICT-lasten.
- Doorbelasting: De inzet van medewerkers voor extern gefinancierde projecten wordt doorbelast aan deze projecten. In de begroting werd rekening gehouden met een doorbelasting van € 3,000 miljoen aan baten. Door het gestegen projectvolume was de werkelijke inzet van

medewerkers hoger. De werkelijke doorbelasting kwam uit op € 3,555 miljoen, € 0,555 miljoen hoger dan begroot. Dit levert een positief dekkingresultaat op.

Overige lasten (16)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Overige lasten	2.240	1.777	3.846

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Overige personeelslasten	751	1.489	2.240

De realisatie van de overige lasten is in 2018 € 0,463 miljoen hoger dan begroot.

Voor wat betreft de niet extern gefinancierde activiteiten zijn de voornaamste verschillen als volgt te verklaren: de lasten voor lidmaatschappen kwamen € 0,193 miljoen hoger uit dan begroot. Het betreft o.a. een toegezegde bijdrage van € 0,174 miljoen voor het samenwerkingsverband van Bronhouders Basisregistratie Grootschalige Topografie (SVB-BGT).

De lasten van de niet-terugvorderbare btw over 2018 komt € 0,063 miljoen hoger uit dan begroot. De hoger dan voorziene btw-lasten zijn voornamelijk het gevolg van het een iets grotere volume van met btw belaste kosten bij een vrijwel gelijk blijvende pro rata verhouding (= de mate waarin btw kan worden terug gevorderd).

Financiële baten en lasten (17)

Uitsplitsing opbrengst effecten	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Dividendbaten	1.081	1.048
Gerealiseerd koersresultaat obligaties	(16)	(2)
Gerealiseerd koersresultaat aandelen	421	1.359
Resultaat voorgaande jaren	-	3
Rente bank effectenrekening	-	-
Lasten van beheer en provisie	-	(1)
	1.485	2.409

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Opbrengst van effecten	1.485	1.876	2.409
Rentebaten	13	-	9
(Rente)lasten	(223)	-	(187)
Totaal financiële baten en lasten	1.275	1.876	2.232

De financiële baten en lasten komen € 0,601 miljoen lager uit dan begroot. Het saldo rentebaten en rentelasten droeg hier voor € 0,210 aan bij. De oorzaak ligt voornamelijk in de kosten van het aanhouden van gelden. Naast het voorgaande blijft ook de opbrengst van effecten ten opzichte van begroot achter met € 0,391 miljoen. Het achterblijven ten opzichte van het voorgaande jaar wordt veroorzaakt door marktomstandigheden. De oorzaak dat de baten kleiner zijn dan begroot zijn de niet voorziene kosten van het aanhouden van liquide middelen. De afwijking ten opzichte van begroot met betrekking tot de post opbrengst effecten wordt veroorzaakt doordat door de rente achterbleef bij de verwachte 4%, dit was het gevolg van marktomstandigheden.

Resultaat deelnemingen (18)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Congres- en Studiecentrum VNG B.V.	224	415	960
VNG International B.V.	198	163	336
VNG Risicobeheer B.V.	760	590	821
VNG Realisatie B.V.	36	100	32
VNG KCHN Advies B.V.	592	14	193
VNG Diensten B.V. (enkelvoudig)	(47)	(54)	(55)
Vennootschapsbelasting	(431)	(294)	(562)
VNG Diensten B.V.	1.332	933	1.726

VNG Diensten B.V. (VNG Diensten)

Het resultaat van VNG Diensten, exclusief resultaat deelnemingen, bestaat voornamelijk uit de management fee van de bedrijven en de rentebaten over het liquide vermogen. VNG Diensten laat over 2018 een iets minder negatief resultaat zien dan over 2017. Dit is te verklaren uit de hogere bijdrage van de holdinglasten (door bijdrage nieuwe dochter KCHN Advies B.V.) en doordat lagere advieslasten zijn gemaakt. Het resultaat voor belasting verbeterde ten opzichte van 2017 met € 8.000. Ten opzichte van begroot kwam het resultaat € 7.000 beter uit. In grote lijnen is de verklaring hiervan gelijk aan de analyse van het verschil tussen realisatie 2018-2017. VNG Diensten staat aan het hoofd van de fiscale eenheid Vennootschapsbelasting. De totale belasting last van € 0,445 miljoen wordt door VNG Diensten afgedragen, VNG Diensten heeft hierbij een vordering op haar deelnemingen gelijk aan de aldaar berekende belastinglast.

Congres- en Studiecentrum VNG B.V.

De realisatie 2018 komt € 0,173 miljoen ofwel 43,47% onder begroot uit. Door personeelsmutaties in zowel het management als binnen de financiële afdeling was de benodigde kennis van de details van de bedrijfskostenstructuur op dat moment niet voldoende aanwezig. Om die reden geeft de begroting 2018 aanzienlijke verschillen te zien met de realisatie 2018. De marge (bedrijfsopbrengsten -/- directe kosten) komt € 17,81% (€ 1,1 miljoen) onder begroot uit. De indirecte kosten blijven € 0,936 miljoen achter ten opzichte van begroot. De begroting 2018 ging uit van gemiddeld 52 weggezette trainees (waarbij de stijgende lijn van 2017 werd doorgetrokken). In werkelijkheid lag dit aantal in 2018 met 36 fors lager. Het effect hiervan is ca. € 700.000 aan lagere personeelskosten versus begroot. Daarnaast zijn in 2018 medewerkers begroot die in 2018 vervangen zijn door goedkopere krachten alsmede niet ingevulde vacatures welke wel begroot waren.

Ten opzichte van het voorgaande jaar ligt de bruto marge 12,81% ofwel € 0,734 miljoen lager. De bedrijfslasten daarentegen liggen vrijwel in lijn met 2017 (een verschil van -0,035%). De afwijking in de marge ten opzichte van het voorgaande jaar wordt voor het grootste deel veroorzaakt door dat er minder trainees zijn ingezet.

VNG Risicobeheer B.V. (tot 01-03-2018 VNG Verzekeringen B.V.)

In 2018 kwam het resultaat van VNG Risicobeheer voor belasting uit op € 0,760 miljoen, dit is € 0,170 miljoen of wel 29% boven begroot. De opbouw hiervan is als volgt. De baten kwamen € 0,45 (3%) miljoen boven begroot uit. De lasten kwamen € 0,125 miljoen (14%) lager uit dan begroot. De oorzaken hiervan waren: een hogere bijdrage uit verzekeringsproducten, lagere personeels- en overige bedrijfslasten (van respectievelijk -2% en -23%). VNG Risicobeheer presteerde ten opzichte van het voorgaande jaar € 0,061 miljoen ofwel 7% minder goed. Dit had voornamelijk te maken met de hogere personeelskosten, die ook begroot waren. In het laatste kwartaal van 2018 zijn 2 fte toegevoegd aan VNG Risicobeheer.

VNG International B.V. (VNG-I)

Het resultaat van VNG-I na belasting kwam ten opzichte van het vorige boekjaar € 0,137 miljoen lager uit. Dit resultaat is als volgt te verklaren. De marge (baten minus directe lasten) verbeterde met 5,31% of wel met € 0,318 miljoen. De indirecte of apparaatskosten namen met € 0,427 miljoen (7,53%) toe. Hierdoor daalde het bedrijfsresultaat ten opzichte van 2017 met € 0,109 miljoen. Vervolgens kwam ten opzichte van 2017 het saldo financiële baten € -0,028 miljoen lager uit. Na winstbelasting geeft dit ten opzichte van 2017 48% lager resultaat. De ten opzichte van 2017 hogere indirecte kosten komen voort uit hogere personeelskosten (stijging 7,83%) en hogere overige bedrijfskosten waaronder begrepen de kosten voor automatisering (stijging 6,52%). Bij dit alles kan worden gesteld dat de meeste projecten die VNG International B.V. uitvoert opdrachten zijn van de Europese Commissie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook de VNG is voor een (zeer) klein deel opdrachtgever (de beleidsopdracht). Niet al deze projectbaten zijn margegevend. Ten opzichte van de begroting 2018 realiseert VNG-I een resultaat dat € 0,088 miljoen (54,15%) boven begroot uitkomt. Ten opzichte van begroot komt de marge met € 0,957 miljoen hoger uit. De indirecte kosten komen ten opzichte van begroot € 0,917 miljoen hoger uit. Na aftrek van giften blijft er een resultaat dat 17.87% hoger is dan begroot.

VNG Realisatie B.V. (tot 02-01-2018 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V.)

VNG Realisatie heeft geen permanent winststreven. Als gevolg hiervan presenteert VNG Realisatie een begroting die in principe op nul is gesteld. Alleen in geval het noodzakelijk wordt geacht om het vermogen op te hogen wordt er een resultaat begroot. VNG realisatie werd tot 2017 gevoed vanuit een autonome bijdrage vanuit het Gemeentefonds en van uit opdrachten van uit de VNG. Van af 2018 met de introductie van het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) komen de inkomsten van VNG Realisatie voornamelijk uit VNG opdrachten al dan niet gefinancierd uit het GGU. Gezien dit alles en de daardoor vrijwel

van jaar tot jaar vaststaande stabiele inkomstenstroom wordt hierna alleen ingegaan op de afwijking ten opzichte van begroot. Voor 2018 heeft VNG Realisatie een resultaat begroot van € 100.000 voor belasting en € 80.000 na belasting. VNG Realisatie behaalt een resultaat dat € 63.606 lager uitkomt dan begroot. Dit lager dan begroot uitkomen wordt veroorzaakt doordat de bedrijfsopbrengsten met € -6,245 miljoen ofwel 15,63% ten opzichte van begroot achter beleven en doordat aan de andere kant de bedrijfslasten met € 6,182 miljoen (-15.51%) lager uitkwamen. Omdat 98,62% van de begrote omzet van de VNG afkomstig is, zijn de lager dan begrote uitkomsten van de omzet ook daar te vinden. Aan de kostenkant zijn het de vooral overige personeelskosten die met 19,95% lager uitkwamen dan begroot. Daar naast hebben de begrote voorlichtingskosten (1,2 miljoen) niet tot kosten geleid.

VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V. (VNG KCHN B.V.)

VNG KCHN B.V. voert namens de VNG activiteiten uit voor het VNG programma Handhaving en Naleving. Dit betreft uitvoering van bij de VNG gesubsidieerde taken en dienstverlening. Vervolgens ontwikkelt VNG KCHN B.V. van het programma Handhaving en Naleving afgeleide betaalde dienstverlening.

Voor 2018 heeft VNG KCHN B.V. een begroot resultaat afgegeven van € 0,113 miljoen. Gerealiseerd werd € 0,454 miljoen ofwel een verbetering van het resultaat met 0,341 miljoen. Het hoger dan begroot eindigen is bijna geheel te verklaren uit de betaalde dienstverlening. Ten opzichte van 2017 is de omzet met € 0,999 miljoen gestegen. Deze stijging komt vooral door de bredere inzet voor de gesubsidieerde projecten vanuit het VNG-programma Handhaving en Naleving. Toch bleef de stijging achter bij het begrote bedrag. Verwacht was dat de realisatie hier boven de € 5 miljoen uit zou komen. Mede door een aantal niet ingevulde vacatures en lagere kosten m.b.t. inhuur van externe capaciteit is deze omzet niet gerealiseerd. De financiële dekking die het Kenniscentrum heeft voor de uitvoering van haar activiteiten komt voor 8% vanuit bijdragen individuele opdrachten van gemeenten en ketenpartners. De overige 92% wordt gedekt vanuit het VNG-Programma Handhaving & Naleving. Hiervan betreft 78% gesubsidieerde taken.

WNT-verantwoording 2018 Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op VNG van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor de VNG is € 189.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van het Bestuur bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. De leden van het Bestuur ontvangen geen bezoldiging.

Bezoldiging topfunctionarissen 2018

Gegevens 2018		
bedragen x € 1	Jantine Kriens	Pieter Jeroense
Functiegegevens	Algemeen Directeur	Plv. Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 156.594	€ 138.394
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.531	€ 18.596
Subtotaal	€ 176.125	€ 156.990
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 176.125	€ 156.990
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2017		
bedragen x € 1	Jantine Kriens	Pieter Jeroense
Functiegegevens 2017	Algemeen Directeur	Plv. Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	21/08 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 154.741	€ 50.915
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.917	€ 6.289
Subtotaal	€ 172.658	€ 57.204
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 65.773
Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 172.657	€ 57.204
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.

Overzicht 2018 voor de WNT van de Toezichthoudende functionarissen VNG
(met bezoldiging kleiner dan € 1.700)

Naam	Functie	Periode
Dhr. J. van Zanen	Voorzitter van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. H. Bruls	Vice-voorzitter van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. A. de Baat	Penningmeester	11/07 t/m 31/12
Dhr. B. Visser	Penningmeester	01/01 t/m 20/04
Dhr. E. van Oosterhout	Secretaris	11/07 t/m 31/12
Dhr. T. van der Zwan	Secretaris	01/01 t/m 10/07
Mw. J. Bakker-Klein	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 07/06
Dhr. P. Buijters	Lid van het Bestuur/wnd. penningmeester	01/01 t/m 10/07
Dhr. R. Cazemier	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. F. Crone	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. S. Depla	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 01/07
Dhr. S. Erve	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Mw. J. Gehrke	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Mw. P. Heijkoop	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 29/03
Dhr. P. Heijkoop	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. A. Hofland	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. L. Hooijdonk	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. M. Jager-Stegeman	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 29/03
Dhr. U. Kock	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. J. Kreijkamp	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 24/05
Dhr. J. Kompier	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. S. de Langen	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. R. Lieveense	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. H. Lenferink	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. W. Paulusma	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Mw. A. Penn-te Strake	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. G. Ram	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. B. Revis	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. C. Rutten	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. E. van Selm	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. G. Soest	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. A. Usmany-Dallinga	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. A. Vliegenthart	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/05
Dhr. B. De Vries	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Mw. L. Wagenaar-Kroon	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Dhr. F. Weerwind	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. T. Weterings	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. R. Van der Zwaag	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07

Geconsolideerde jaarrekening 2018

Geconsolideerde balans per 31 december 2018

Voor bestemming van het resultaat (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

		2018	2017
<i>Vaste activa</i>			
Materiële vaste activa (19)			
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	9.729		10.101
Activa in uitvoering	401		29
Machines en installaties	741		1.076
Andere vaste bedrijfsmiddelen	505		796
		11.376	12.002
Financiële vaste activa			
Overige effecten	58.557		59.306
		58.557	59.306
Totaal vaste activa		69.933	71.308
<i>Vlottende activa</i>			
Vorderingen			
Handelsdebiteuren	5.634		7.571
Overige vorderingen	3.388		2.285
Overlopende activa	5.780		3.310
		14.803	13.166
Liquide middelen (20)	56.114	57.430	
		56.114	57.430
Totaal vlottende activa		70.917	70.596
Totaal activa		140.850	141.904

PASSIVA

		2018	2017
Eigen vermogen			
Groepsvermogen	61.975	65.530	
		61.975	65.530
Voorzieningen (21)			
Voorzieningen	2.068	1.189	
		2.068	1.189
Kortlopende schulden			
Handelscrediteuren	5.541	8.138	
Belastingen en premie sociale verzekeringen	6.902	5.940	
Overlopende passiva (22)	57.271	57.304	
Overige schulden (23)	7.093	3.802	
		76.807	75.184
Totaal passiva		140.850	141.904

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Baten		
Contributies	21.921	20.890
Bijdrage projecten	66.503	90.443
Vergoeding geleverde diensten (24)	32.733	36.176
Overige baten (25)	11.418	9.493
Som der baten	132.575	157.002
Lasten		
Salarissen (26)	28.541	24.923
Sociale lasten (26)	3.711	3.166
Pensioenbijdragen (26)	4.335	3.591
Overige personeelslasten (26)	14.022	16.982
Afschrijvingen	1.568	1.760
Activiteitslasten	71.619	96.716
Overige lasten (27)	10.489	11.319
Som der lasten	134.284	158.457
Bedrijfsresultaat	(1.710)	(1.455)
Financiële baten en lasten		
Opbrengst van effecten	1.485	2.409
Rentebaten	8	30
(Rente)lasten	(232)	(214)

Som der financiële baten en lasten	1.262	2.225
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor Vpb	(448)	771
Vennootschapsbelasting	(431)	(562)
Aandeel van derden in het groepsresultaat	-	-
Resultaat	(879)	209
Dekking uit het vermogen	1.033	1.033
Onverdeeld resultaat	154	1.242

Resultaatsbestemming

Het exploitatieresultaat 2018 is gelijk aan € 0,154 miljoen positief. De onttrekking uit de bestemmingsreserve, gelijk aan € 1,033 miljoen, is toegevoegd aan het onverdeeld resultaat, waardoor deze uitkomt op € 0,154 miljoen. Het onverdeeld resultaat, € 0,154 miljoen, zal worden toegevoegd aan de overige reserves.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)

		2018	2017
Bedrijfsresultaat	(1.710)		(1.455)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	1.568		1.760
Cashflow		(142)	305
Mutaties in werkkapitaal			
Toename saldo projecten	4.582		(5.082)
Afname vorderingen	(1.611)		14.998
Toename voorzieningen	878		(310)
Toename kortlopende schulden	(2.958)		(547)
		891	9.113
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		749	(9.418)
Ontvangen interest	8		30
Ontvangen dividend	1.081		1.052
Betaalde interest	(232)		(214)
Resultaat effectentransacties	405		1.357
Aandeel derden in resultaat van groepsmaatschappijen	0		(0)
Mutatie vermogen door stelselwijziging	1		70
Mutatie omrekenverschillen	(74)		(106)
Betaalde/ontvangen vennootschapsbelasting	(431)		(562)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		759	1.628
(Des)investeringen in materiële vaste activa	(941)		(240)
Investeringen in financiële vaste activa	(1.883)		(3.120)
Mutatie aandeel derden in het eigen vermogen	(0)		(0)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		(2.824)	(3.360)
Netto kasstroom		(1.316)	(7.686)
Mutatie liquide middelen (01-01 t/m 31-12)		(1.316)	(7.686)

Toelichting op de geconsolideerde balans

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa (19)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Activa in uitvoering	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal 2018
Beginstand					
Aanschafwaarde	22.607	29	5.469	4.917	33.022
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(12.506)	-	(4.393)	(4.121)	(21.020)
Boekwaarde 1 januari 2018	10.001	29	1.076	796	12.002
Mutaties					
Investerings	321	400	-	247	969
Desinvesteringen aanschafwaarde	-	-	-	(137)	(137)
Desinvesteringen afschrijvingen	-	-	-	139	139
Herrubriceringen aanschafwaarde	-	(29)	-	-	(29)
Herrubriceringen afschrijvingen	-	-	260	(257)	4
Afschrijvingen	(692)	-	(596)	(279)	(1.568)
Totaal mutaties	(368)	371	(335)	(286)	(622)
Eindstand					
Aanschafwaarde	22.928	400	5.469	5.301	34.099
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(13.198)	-	(4.728)	(4.796)	(22.724)
Boekwaarde 31 december	9.729	401	741	505	11.376
Afschrijvingspercentages	2-20%		5-16,7%	10-33%	

Liquide middelen (20)

	2018	2017
Kas	8	4
Bank	56.106	57.426
Stand per 31 december	56.114	57.430

Het saldo van de liquide middelen betreft het totaal van de kas, zakelijke rekeningen-courant en spaar-/vermogensspaarrekeningen. De liquide middelen staan vrije beschikking van de Vereniging.

Voorzieningen (21)

Voorziening	2018	2017
Stand per 1 januari	1.189	1.499
Bij: dotaties	1.695	867
Af: onttrekkingen	(727)	(454)
Af: vrijval	(89)	(723)
Stand per 31 december	2.068	1.189

In 2018 is de voorziening voor toekomstige jaarlijkse verplichtingen voor afvloeiingslasten gestegen met € 0,864 miljoen. Het saldo bestaat uit een dotatie van voorzieningen projecten nieuwe WW- en Bovenwettelijke WW-gerechtigden (€ 1,501 miljoen), mede als gevolg van de afspraken gemaakt met individuele medewerkers, en de betaling van bestaande gerechtigden en de vrijval als gevolg van oud-medewerkers, waarvan de rechten vrijvallen als gevolg van ander werk en/of het opnieuw berekenen van de looptijd van de BWW. Daarnaast is in 2018 een dotatie gedaan voor de vorming van een voorziening t.b.v. de toekomstig uit te keren ambtsjubilea (€ 0,488 miljoen).

Overlopende passiva (22)

	2018	2017
Vooruit gefactureerde bedragen	11.316	14.862
Vooruit gefactureerde contributie	11.229	8.824
Vooruit ontvangen subsidies	13.516	33.618
Fonds GGU	6.291	-
Gemeentefonds saldi	14.919	-
Stand per 31 december	57.271	57.304

Overige schulden (23)

	2018	2017
Div. reserveringen voor verlof en vakantiegeld	3.756	3.470
Overige schulden	3.337	332
Stand per 31 december	7.093	3.802

Overige informatie

Bankgaranties

VNG International heeft bij ABN AMRO een Obligokrediet van € 2,6 miljoen. Binnen dit krediet kan VNG International bij ABN AMRO Bank N.V. bankgaranties afsluiten. Als zekerheid zijn voor een gelijk bedrag debiteuren verpand. Voorts heeft VNG International één bankgarantie via ABN AMRO N.V. afgegeven ter waarde van € 1,163 miljoen.

- Libya, EU Local Governance and Stabilization (€ 0,890 miljoen) met als begunstigde The European Commission, DG
- Libya, EU Pilot Projects (€ 0,273 miljoen) met als begunstigde Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De totale verplichting voor het beheer en onderhoud van het automatiseringssysteem, de Facilitaire Diensten en de verbouwing van de begane grond is € 6,958 miljoen (t/m 2021). De VNG heeft een naheffing voor de btw gehad van de Belastingdienst. Deze naheffing had betrekking op het factureren van salarislasten aan gelieerde partijen. Omdat er geen daadwerkelijk onderbouwde vordering op de gelieerde partijen is, is in de jaarrekening 2017 deze vordering vrijgevallen als last in de jaarrekening. Pas op het moment dat de gelieerde partijen na een verzoek van de VNG hebben bevestigd dat zij deze btw zullen betalen, ontstaat er een eventuele vordering van maximaal € 0,705 miljoen op de gelieerde instellingen.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Algemeen

Het resultaat is uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve, € 1,033 miljoen voor de lasten van de herhuisvesting, is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 0,154 miljoen positief. Het resultaat is ten opzichte van 2017 met € 1,088 miljoen gedaald. Het bedrijfsresultaat is uitgekomen op € 1,710 miljoen negatief. Dit is een verslechtering ten opzichte van 2017 met € 0,255 miljoen. Deze verslechtering wordt voornamelijk veroorzaakt door eenmalige posten zoals het doteren aan de voorziening van de ambtsjubilea, welke in 2018 voor het eerst gevormd is. De laatste daalde echter ook als gevolg het niet meer uitvoeren van de collectieve activiteiten voor het Sociaal Domein.

De baten uit effecten dalen ten opzichte van 2017 met € 0,759 miljoen voornamelijk door de slechte marktomstandigheden en de hoge kosten voor het aanhouden van gelden.

Vergoeding geleverde diensten (24)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Vergoeding geleverde diensten	32.733	36.176
Totaal vergoeding geleverde diensten	32.733	36.176

Ook is er een daling van de vergoeding van geleverde diensten. Tot en met 2017 was er een uitname uit het Gemeentefonds. In 2018 is de uitname budgettair neutraal omgezet in bijdrage van de leden aan het Fonds GGU. Dit heeft gezorgd voor een daling van de vergoeding van geleverde diensten, omdat er een verschuiving plaats vond naar Bijdrage projecten.

Overige baten (25)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Opbrengst derden	8.036	8.785
Auteursvergoedingen	199	45
Overige baten	3.183	663
Totaal overige baten	11.418	9.493

De overige baten zijn in 2018 € 1,925 miljoen hoger dan vorig jaar. Dit komt voornamelijk door hogere afname van de dienstverlening door derden.

Personeelslasten (26)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Salarissen	28.541	24.923
Sociale lasten	3.711	3.166
Pensioenbijdragen	4.335	3.591
Overige personeelslasten	14.022	16.982
Totaal personeelslasten	50.609	48.661

De totale bezetting van de VNG is per ultimo 2018 als volgt onderverdeeld naar de verschillende onderdelen (in fte's):

	2018	2017
VNG, de Vereniging	244,13	214,1
Congres- en Studiecentrum VNG B.V. (incl. COD)	29,9	30,0
VNG International B.V. (incl. buitenlandse dochterbedrijven)	80,3	82,30
VNG Risicobeheer B.V.	3,45	3,0
VNG Realisatie B.V.	59	56,4
VNG KCHN Advies B.V.	37	21,7
	453,78	407,5

Ten opzichte van het voorgaande jaar stijgen de personeelslasten met € 1,948 miljoen. De stijging is een optelsom van hogere salarislasteren als gevolg van meer fte's in dienst, de gewijzigde ARAR en hogere pensioenlasten en daar tegenover lagere overige personeelslasten door minder inhuur dan 2017.

Overige lasten (27)

	2018	2017
Huisvestingskosten	813	896
Onderhoudskosten en inventaris	337	417
Automatisering	3.763	3167
Telecommunicatie	54	407
Drukwerkkosten	36	49
Bibliotheekkosten	784	141
Restauratieve kosten	388	380
Overige bedrijfskosten	4.314	5862
	10.489	11.319

De stijging in de overige lasten wordt veroorzaakt door een hogere ICT dienstverlening (€ 0,569 miljoen) vanwege een stijging in het aantal medewerkers.

Daar en tegen is er een daling van de overige bedrijfslasten, die veelal eenmalig zijn.

Overzicht mutatie eigen vermogen

(bedragen x € 1.000)

Vermelding van de mutatie in het eigen vermogen is volgens de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) een verplicht onderdeel van de jaarrekening.

	2018	2017
Geconsolideerd nettoresultaat na belastingen toekomend aan de rechtspersoon	(879)	209
Mutatie herwaarderingsreserve	(2.603)	141
Wijziging waardering deelnemingen	(74)	(86)
Mutatie eigen vermogen	(3.556)	(18)

Overige gegevens

Overige zaken betreffende de jaarrekening

Vaststelling jaarrekening

Conform artikel 8 lid 5 legt het bestuur de jaarrekening ter vaststelling voor aan de algemene ledenvergadering.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018, zoals opgenomen in het jaarverslag van Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging van Nederlandse Gemeenten per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' en met de bepalingen bij en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018;
3. het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2018; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controles-standaarden en het controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging van Nederlandse Gemeenten zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

GEEN CONTROLEWERKZAAMHEDEN VERRICHT TEN AANZIEN VAN DE ANTICUMULATIEBEPALING VAN ARTIKEL 1.6A WNT EN ARTIKEL 5 LID 1(J) UITVOERINGSREGELING WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij niet gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het VNG jaarverslag;
- het hoofdstuk Financieel beleid in het Financieel jaarverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het VNG jaarverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' en met de bepalingen bij en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Rotterdam, 2 mei 2019

MAZARS N.V.

w.g. J.A. Viskil RA

